

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Lärosäte: Södertörns högskola
Yrkesexamen: Grundlärarexamen med inriktning mot årskurs 4-6

Skriv en självvärdering för den utbildning som leder fram till den examen som ska utvärderas. Basera självvärderingen på de bedömningsgrunder som ingår inom följande bedömningsområden:

- förutsättningar
- utformning, genomförande och resultat
- studentperspektiv
- arbetsliv och samverkan

För vägledning i skrivandet av självvärderingen se: *Vägledning för utbildningsutvärderingar på grundnivå och avancerad nivå.*

- Självvärderingen indelas i enlighet med rubrikerna som anges nedan. Eventuella underrubriker kan lärosätet fritt besluta om.
- Lärosätet ombeds att göra en så reflekterande självvärdering som möjligt, identifiera styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra att hög kvalitet nås i utbildningen. Tyngdpunkten på självvärderingen ska ligga mer på värdering än på beskrivning. Lärosätet ombeds belysa med exempel. Exempel från ämnesstudier och ämnesdidaktik ska tas från matematik och/eller svenska.
- Redogör för utbildningen i sin helhet och relatera till utbildningsvetenskapliga kärnan, verksamhetsförlagd utbildning och ämnesstudier och ämnesdidaktik där det är relevant.
- Självvärderingen ska utgå från aktuella förhållanden för utbildningen.
- Självvärderingen ska inte överstiga 30 sidor exklusive bilaga.
- Självvärderingen ska kunna stå för sig själv, dvs. det ska inte inkluderas länkar. Om lärosätet anser att kursplaner/utbildningsplaner krävs för att styrka något kan dessa laddas upp i UKÄ Direkt.
- Som bilaga till självvärderingen ifylls lärartabellen.

Beskrivning

Redogör för utbildningens organisation, upplägg och inriktning på ett övergripande plan och motivera i relation till examensordningen samt beskriv relationen mellan den utbildningsvetenskapliga kärnan, den verksamhetsförlagda utbildningen, ämnesstudier och ämnesdidaktik. Redogör även för hur länge utbildningen har getts vid lärosätet.

Läroutbildningen vid Södertörns högskola kan beskrivas som en matrisorganisation, där den akademiska ledaren för läroutbildningen är direkt underställd rektor och har det övergripande ansvaret för kvalitet inom läroutbildningens verksamhetsområde. En styrgrupp, där vicerektor är ordförande, med representanter från fakultetsnämnden, institutionerna och studenterna behandlar högskoleövergripande strategiska frågor kopplade till läroutbildningarna. Ett läroutbildningsråd där lärare, studenter och kommuner finns representerade utgör ett strategiskt stöd i forsknings-, kvalitets- och utvecklingsfrågor gällande utbildningarna.

Inom organisationen finns administrativa stödfunktioner organiserade i ett programkansli. Läroutbildningens kursplanenämnd har till uppdrag att fastställa kursplaner samt bereda utbildningsplaner (som fastställs av högskolans fakultetsnämnd). I varje program finns ett programråd som ansvarar för beredning av kursplaner, beslut om litteraturlistor och andra beslut om de enskilda programmen. Programråden leds av en programsamordnare som är vetenskaplig och pedagogisk ledare och som har operativt ansvar för respektive programs kvalitet och utveckling.

I läroutbildningens organisation ingår en forskningsledare som har övergripande samordningsansvar för utbildningarnas forskningsunderbyggnad. En studierektor svarar för samordning av utbildningarnas bemanning samt planering av läroutbildningarnas kompetensbehov, i dialog med högskolans institutioner. Vidare finns särskilda funktioner kopplade till de verksamhetsförlagda delarna av utbildningen (VFU) samt för samverkan respektive internationalisering.

Nämnda samordningsfunktioner uppbärs av akademisk personal i form av tidsbestämda uppdrag (i normalfallet 50 % av heltid). I övrigt är ingen akademisk personal direkt anställd vid läroutbildningen; de lärare som undervisar i läroutbildningarna har sin organisatoriska hemvist vid någon av högskolans fyra institutioner och är där knuten till ett akademiskt ämne eller liknande gruppering.

Södertörns högskola har valt att inte ha en fakultetsorganisation för läroutbildningarna. Huvudmotivet till att organisera läroutbildningen i matrisform, och därmed involvera stora delar av hela högskolans utbildning- och forskningskompetens, är att söka stärka kopplingen mellan utbildningsvetenskapen och ämnesinnehållet genom att integrera läroutbildningen bland högskolans befintliga utbildningar. Det innebär att ämnes- och ämnesdidaktisk forskning och utbildning kan bedrivas i nära samverkan, vilket bedöms stärka studenterna inom läroutbildningarna och skapa möjligheter för en kontinuerlig professionell kompetensutveckling av yrkesverksamma lärare.

Grundlärarprogrammet med inriktning mot årskurs 4-6 vid Södertörns högskola startade hösten 2011. Nedan ges en kortfattad och översiktlig beskrivning av programmet.

Programstruktur

Programmet består enligt examensordningen av 30 högskolepoäng ämnesstudier i vardera svenska, matematik och engelska, en fördjupning av antingen samhällsorienterande ämnen eller naturorienterande ämnen och teknik på 30 högskolepoäng, och 30 högskolepoäng självständiga arbeten, uppdelade i två självständiga arbeten på 15 högskolepoäng var. Dessa ligger termin 7 och 8 i programmet, båda alltså på avancerad nivå. Utöver detta består programmet av 30 högskolepoäng verksamhetsförlagda kurser och 60 högskolepoäng i den utbildningsvetenskapliga kärnan.

Fördjupningen ligger på termin 5 och det är de enda ämnesstudier eller ämnesområden som läses i sin helhet under en och samma termin. Övriga kurser varvas på ett systematiskt sätt under programmet. Nedan finns programstrukturen illustrerad.

T1 HT17	Utbildningsvetenskap 1 - 10,5hp (1228UA)	Svenska 1 - 7,5p (1155SV)	VFU 1 - 4,5hp (1218UA)	Matematik 1 - 7,5hp (1030MA)
T2 VT18	Utbildningsvetenskap 2- 7,5hp (1246UA)	Matematik 2 - 7,5hp (1031MA)	Engelska 1 7,5hp (1088EN)	Engelska 2 7,5hp (1089EN)
T3 HT18	Utbildningsvetenskap 3- 7,5hp 1267UA	Svenska 2 - 7,5hp (1186SV)	VFU 2 - 7,5hp (1283UA)	Engelska 3 - 7,5hp (1096EN)
T4 VT19	Utbildningsvetenskap 4 - 7,5hp	Matematik 3 - 7,5hp	Utbildningsvetenskap 5 - 7,5hp	Svenska 3 7,5hp
T5 HT19 SO / NO	Naturorienterade ämnen och teknik- 30hp (1649ÖV) med Ämnesdidaktisk fördjupning 4hp			
	Biologi, 6,5hp	Fysik, 6,5hp	Kemi, 6,5hp	Teknik, 6,5hp
	Samhällsorienterade ämnen - 30hp (1650ÖV) med Ämnesdidaktisk fördjupning 4hp			
	Historia, 6,5hp	Religion, 6,5hp	Samhällskunskap, 6,5hp	Geografi, 6,5hp
T6 VT20	Matematik 4 - 7,5hp	VFU 3 - 7,5hp	Svenska 4 - 7,5hp	Engelska 4 - 7,5hp
T7 HT20	Utbildningsvetenskap 6 - 7,5hp	Självständigt arbete 1 - 15hp (1561ÖV)		Utbildningsvetenskap 7 - 7,5hp
T8 VT21	VFU 4 - 10,5hp (1222UA)	Självständigt arbete 2 - 15hp (1584ÖV)		Utbildningsvetenskap 8 - 4,5hp

Alla ämneskurser innehåller både ämnesteorin och ämnesdidaktik. De första ämneskurserna innehåller också moment med studieteknik kopplat till ämnesteorin.

Verksamhetsförlagd utbildning på Centrum för professionsutveckling

Lärarytelsen har ett samverkansavtal med kommuner i Stor-stockholm, där en gemensam VFU-portal och en gemensam professionsutvecklingsmatris är exempel på denna samverkan. Programmets VFU-kurser genomförs därutöver på särskilda Centrum för professionsutveckling, kallat CPU. I maj 2014 gav Universitets- och högskolerådet Södertörns högskola tillstånd att delta i en försöksverksamhet med övningsskolor. Hösten 2014 startade försöksverksamheten och omfattar idag alla högskolans lärarprogram. Det innebär att alla VFU-aktiviteter genomförs på ett CPU i någon av de kommuner som deltar i försöksverksamheten. Studenterna blir placerade på ett CPU och gör hela sin VFU där. Till CPU knyts även VFU-handledare. Studenterna och deras VFU-handledare har gemensamma kursträffar och seminarier på sitt CPU. VFU-handledarna har även den obligatoriska

handledarutbildningen och bedömningsmöten där. Bedömningsmöten avslutar varje VFU-kurs då VFU-handledarna diskuterar lärandemål, betygskriterier och sina studenters professionsutveckling tillsammans med kursens VFU-lärare.

Förutom att varje VFU-kurs har praktisknära lärandemål ska studenterna sätta upp egna professionsutvecklande mål inför varje VFU-kurs. Som stöd i val av dessa utvecklingsmål använder studenterna en professionsutvecklingsmatrix. Den används även för planering av VFU, vid trepartssamtal och bedömning av studenternas professionsutveckling. Matrisen beskriver en progression inom professionens tre huvudområden: *Didaktisk kompetens, kommunikativt och demokratiskt ledarskap* samt *analys- och reflektionsförmåga*. För en sammanfattning av professionsutvecklingsmatrixens olika delar och hur den används se mål 6.

För att säkerställa hög kvalitet och likvärdighet inom VFU ges en kortare introduktionsutbildning för alla nya VFU-lärare. Vi har även kontinuerliga möten och reflektionsseminarier för samtliga VFU-lärare i syfte att utveckla lärarens VFU-arbete men även i syfte att utveckla den övergripande organisationen och det pedagogiska genomförandet av VFU-kurser. Från och med hösten 2018 har en VFU-ansvarig med övergripande ansvar för samtliga VFU-kurser på programmet tillsatts.

Den utbildningsvetenskapliga kärnan

Kurserna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, UVK, har arbetats om i sin helhet under 2017 för att få en bättre och tydligare progression. Under programmets första terminer grundläggs lärarstudenternas professionsutveckling genom att de erhåller grundläggande kunskaper i a) läraruppdraget, skolväsendets historia, dess organisation och villkor samt skolans värdegrund, b) läroplansteori och didaktik, och c) lärande och utveckling.

Under programmets mittersta terminer förankras och fördjupas lärarstudenternas professionsutveckling genom att de får orientera sig i ett allt mer komplext läraruppdrag och börja urskilja den egna lärarrollen. Studenterna erhåller kunskaper i a) sociala relationer, konflikthantering och ledarskap, b) bedömning och betygsättning/uppföljning och analys av lärande och utveckling, och c) specialpedagogik och skolans värdegrund, och fördjupade kunskaper i d) läroplansteori och didaktik.

Under programmets sista terminer bemyndigas lärarstudenterna i deras professionsutveckling genom att de får inta ett helhetsperspektiv och börja ta ansvar för läraruppdraget och dess framtida utveckling. Studenterna ges fördjupade kunskaper i vetenskapsteori och forskningsmetodik, och utvärdering och utvecklingsarbete.

Skriv- och lässtrimmor

Eftersom många studenter är förstagångsstudenter finns en stödstruktur för skrivande, kallad Skrivstrimman, under den första terminen. Skrivstrimman består av särskilda obligatoriska skrivstödande seminarier i anslutning till alla examinationsuppgifter under den första terminen. Seminarierna är upplagda som workshops där studenterna får öva på sådant som sedan kommer att krävas i examinationsuppgifterna, allt från hur man skriver referenser till vad skillnaden är mellan att analysera och att diskutera. Just nu håller skrivstrimman på att utvecklas till en utvidgad skriv-läs- och talstimma. Den kommer att löpa parallellt med, och inflätad i ordinarie kurser under utbildningens första två terminer.

Under termin två och tre finns en läsestimma, där studenterna under två terminer träffas regelbundet (ca 4 ggr per termin) i grupper och diskuterar skönlitteratur som passar för elever i årskurs 4-6. Syftet är att hjälpa studenterna att bygga upp skönlitterära referensramar inför kurser i barnlitteratur.

Estetiska lärprocesser (ELP) och Medie- och informationskunnighet (MIK)

I princip alla kurser på programmet har något inslag med estetiska lärprocesser och/eller medie- och informationskunnighet. Både ELP- och MIK-inslagen är en integrerad del av kursinnehållet.

MIK behandlar frågor om barn och ungas medievärldar, yttrandefrihet, mediemakt, och medborgarskap. I och med att begreppet *digital kompetens* har lagts till i läroplanen (lgr 11) har detta blivit en nyckelterm som har lyfts in som en särskild del av MIK.

ELP inrymmer lärande *om* estetiska språk och ett tillvaratagande av den sinnliga och reflekterande potentialen inom det estetiska fältet för att skapa möjligheter till lärande *genom* estetiskt arbete. Inom ramen för ELP används bild, musik, text, gestaltning och iscensättningar av olika slag för att studenterna ska kunna göras kopplingar mellan personliga erfarenheter och föreställningar och andras förståelse av liknande sammanhang. Inom området ELP är det särskilt fyra olika perspektiv som betonas: det didaktiska, det kritiska, det interkulturella och bildningsperspektivet.

Profilerna interkulturalitet och bildning

Högskolans lärarprogram har två profiler, interkulturalitet och bildning, som genomsyrar alla kurser. Den interkulturella profilen som nyligen uppdaterats fokuserar på tre interkulturella spänningsfält: spänningsfältet mellan det universella och det partikulära (t.ex. föreställningar om relationen mellan det allmänmänskliga och det individuella, universella värden och kulturbundna värden) spänningsfältet mellan fostran och frihet (t.ex. föreställningar om relationen mellan pedagogiskt ansvar och barns inflytande och delaktighet, bevarandet av ett kulturarv och möjligheter till kulturell förändring) och spänningsfältet mellan det givna och det konstruerade (t.ex. föreställningar om de distinktioner som görs mellan lärare och elev, barn och vuxna). De interkulturella spänningsfälten både diskuteras och problematiseras från en rad olika perspektiv, samt konkretiseras, prövas och bearbetas under utbildningen. På programmet pågår för närvarande implementeringen av den uppdaterade profilen.

Bildningsprofilen fokuserar diskussion och reflektion kring innehållet i kurserna, den egna personliga utvecklingen och uppdraget som lärare. Särskilt betonas förmågan till självreflektion som övas kontinuerligt under hela utbildningen. Som reflektionsunderlag används ofta skönlitteratur och filmer med koppling till lärarprofessionen. Bildningsprofilen förtydligas under detta läsår och ett förslag är att diskussionerna och reflektionerna ska behandla och ramas in av följande spänningsfält och dimensioner: det egna och det främmande, frihet och påverkan, del och helhet, och världen som den är (kontinuitet) och världen som den kunde vara (förändring). Spänningsfälten ligger till grund för en intersubjektiv dimension (*den pedagogiska relationen* i nuet, det som händer i mötet mellan lärarstudenten och andra lärarstudenter samt i relation till kursinnehållet), en intergenerationell dimension (*mötet mellan generationer*, mellan dåtiden och framtiden, mellan det gamla och det nya, mellan att ära och förvärva, mellan kontinuitet och förändring) och en interkulturell dimension (*den heterogena utbildningssituationens utmaningar och möjligheter* i samtiden, det tänkande som uppstår när nya och främmande synsätt och perspektiv utmanar befintliga uppfattningar, tolkningar och sätt att förstå och symbolisera världen).

Progression och samordning

Progression förekommer på olika nivåer inom utbildningen, både mellan de olika terminerna, men också mellan de olika ämnena. Termin 1 fokuserar lärarens roll och uppdrag, medan termin 2 fokuserar elevens roll, vilket sedan utvecklas på termin 3 där undervisning fokuseras både i utbildningsvetenskapliga kurser och i ämneskurser. Termin 4 består av ett fördjupande av detta perspektiv där bedömning står i fokus. Termin 5 bryter strukturen då detta är den ämnesfördjupande terminen där studenterna läser antingen samhälls- eller naturorienterade ämnen en hel termin.

Under termin 6 fördjupas samtliga ämneskurser, för att det under termin 7 och 8 fokuseras på uppsatsskrivande och verksamhetsförlagd utbildning, men också fördjupande utbildningsvetenskapliga kurser som blickar fram mot såväl det vetenskapliga skrivandet (UVK 6) som det verksamhetsutvecklande arbetet (UVK 8).

Ämneskurser i svenska, matematik och engelska introduceras termin 1 och 2, och för att få en tydlig progression i utbildningen har de sista ämneskurserna placerats på termin sex. Inom de samhällsorienterande ämnena och inom de naturorienterande ämnena har vi inte någon sådan progression då alla sådana kurser ligger på en och samma termin (termin 5). Detta beror på att vi när det gäller just dessa ämnen har sett det som mest centralt att knyta ihop de olika ämnena med varandra inom respektive termin (historia, religionsvetenskap, samhällskunskap och geografi respektive biologi, kemi, fysik och teknik) för att de ska kunna dra nytta av varandra.

Viss samordning mellan olika ämnen och perspektiv är inbyggd i programstrukturen. Den svenska språkbeskrivningen är exempelvis medvetet placerad före den engelska språkbeskrivningen för att det ska bli en progression där den svenska språkbeskrivningen både fungerar som en grund för och en möjlig jämförelsepunkt för den engelska. Engelska 4 och Svenska 4 är placerade i anslutning till varandra, då båda dessa kurser rör barnlitteratur och barnkultur. Detta möjliggör samordning och fördjupning. Detsamma gäller Utbildningsvetenskap 5 och Svenska 3 som placerats i relation till varandra och som båda berör bedömning. Den utbildningsvetenskapliga kursen sätter in bedömningsfältet i en generell teoretisk och historisk kontext, medan ämneskursen tillämpar och preciserar detta utifrån perspektiv och verktyg som finns just inom svenskämnet.

För att möjliggöra fler undervisningstimmar har vi utvecklat och utformat F-3- och 4-6-programmen på liknande sätt för att kurser ska kunna samordnas och samläsas. Framförallt utbildningsvetenskapliga kurser och de två självständiga arbetena samordnas, liksom vissa matematikkurser. Generellt sett innebär samläsandet att föreläsningar är gemensamma, medan seminarieaktiviteter är specifika för de olika programmen.

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel. Relatera till ifylld och bilagd lärartabell.

Varje hösttermin antas 55 studenter som delas upp i två seminariegrupper. Totalt har programmet ca 150 studenter och en relativt stabil lärargrupp med bred kompetens, se bilagd lärartabell. Ett exempel på stabilitet är att kurserna i svenska, matematik, engelska och självständigt arbete har bemannats med samma lärare under de senaste åren.

Kurserna i svenska, matematik och i självständigt arbete har lärare som är både disputerade och lärarutbildade. Därutöver finns fast anställda adjunkter i svenska och matematik som har lärarutbildning och/eller som har erfarenhet från undervisning i skola som sin viktigaste merit. Kurserna i engelska, SO och NO har främst lärare som är disputerade, men har i något fall kompletterats med adjungerade lärare med relevant skol- och ämneserfarenhet.

UVK-kurserna har det senaste året i flera fall bemannats med visstidsanställda adjunkter. Detta beror i hög grad på det stora arbete med utvecklingen av dels UVK-kurserna, dels det nya forskarutbildningsområdet Utbildningsvetenskapliga studier som tagit mycket tid i anspråk från de fast anställda lektorerna i pedagogik. De visstidsanställda lärarna är först och främst adjungerade lärare som har hälften av sin tjänst på skolor och hälften av sin tjänst inom lärarutbildningen.

Luckor i bemanningen kommer att fyllas då högskolan för tillfället har flera tjänster utlysta som ska tillsättas med disputerade lärare, framförallt inom ämnena pedagogik och svenska, men även inom SO-didaktik där det har funnits behov av fler disputerade lärare med ämnesdidaktisk kompetens. Behovet av adjungerade lärare kommer dock att kvarstå, inte minst inom VFU-kurser och vissa utbildningsvetenskapliga kurser, t.ex. inom kärnområdet bedömning.

Sammantaget bedömer vi att det finns en bra balans av vetenskaplig kompetens och professionsinriktad kompetens, där olika kompetenser och inriktningar finns inom alla kurser. De ELP- och MIK-inslag som är integrerade i utbildningens olika kurser bemannas med konstnärligt och pedagogiskt utbildade lärare. Utmaningar är förutom vissa luckor i bemanningen som ska fyllas genom pågående rekryteringar, att forskningsanknyta ELP-verksamheten, där de konstnärligt kompetenta lärarna ska få möjlighet att bygga upp en forskningskompetens och en forskningsmiljö.

Bemanning av kurser

Alla lärare som undervisar på programmet tillhör och är placerade på sitt ämne. Lärarutbildningen beställer sedan lärare från ämnena till sina kurser. Detta system valdes när högskolan fick sina första lärarutbildningar 1998 och har sin grund i ambitionen att lärarutbildningarna ska vara mångvetenskapliga och lärarna starkt akademiskt förankrade.

Fördelarna med detta system är att lärarutbildarna är förankrade i sina ämnen och får såväl en ämnesidentitet och en lärarutbildningsidentitet. Det finns också risker med denna struktur, då denna dubbla identitet kan bli betungande för den enskilda medarbetaren, med dubbla möten, dubbla seminarier och dubbla lojaliteter och prioriteringsbehov. Detta har högskolan på olika sätt försökt att åtgärda genom strategiska satsningar på forskningsmedel för lärarutbildare och genom särskilda medel för att kompensera för de extra många möten och seminarier lärarutbildare förväntas delta i genom sin dubbla identitet.

Utmaningarna ligger också i att få ihop stabila arbetslag som arbetar tillsammans kontinuerligt och som har rätt kompetens. Svårigheterna med att rekrytera personal med både vetenskaplig och professionskompetens är ett nationellt problem som alla lärosäten har att ta ställning till och något som måste arbetas långsiktigt med.

Kompetensutveckling

Hittills har högskolans lärare inte haft fast finansierad forskningstid i tjänsten, men det har funnits strategiska medel att söka. Externa projektmedel har också kunnat sökas. Det har även varit möjligt att söka medel för att forska under särskilda sabbatical-perioder. Från och med vt 19 kommer alla lektorer att få viss forskning i tjänsten, samtidigt som vissa strategiska satsningar fortfarande kommer att göras. Trots att det redan nu pågår och finns möjlighet till forskning kommer detta alltså ytterligare att förstärkas.

Alla lärare kan delta i högskolans högskolepedagogiska verksamhet. Vt 2018 ges bl.a. kurser i "Seminarier som undervisningsform i lärarutbildningen", "Att handleda essäskrivande i vetenskapliga sammanhang", samt "Att undervisa i ett internationellt klassrum".

Sedan 2017 har högskolan ett system för pedagogisk meritering. Högskolans tillvidareanställda lärare kan ansöka om att bli befordrade till endera meriterad lärare eller excellent lärare. Flera lärare på programmet är nu inne i sådana ansökningsprocesser, vilket är viktigt för att (upp)värdera den pedagogiska kompetensen i kollegiet och därmed få fler att aktivt kompetensutveckla sig.

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Den vetenskapliga miljön

I och med att Lärarutbildningen vid Södertörns högskola är en mångvetenskaplig forskningsmiljö, samlar den representanter från ett stort antal olika ämnen som alla har ett intresse för utbildningsvetenskapliga och lärarutbildningsrelevanta forskningsfrågor.

Lärarutbildningens forskningsmiljö består av flera olika aktiviteter och strukturer. Under de senaste åren har lärarutbildningen arbetat med att på olika sätt stärka utbildningarnas forskningsanknytning och forskningsunderbyggnad. Ett centralt led i detta är den forskningsplattform för lärarutbildningen som inrättades i januari 2016, vilket innebar att det formulerades en tydlig vision och strategi för hur arbetet med att stärka lärarutbildningens forskningsunderbyggnad ska gå till. Syftet med forskningsplattformen är "att initiera, samla och bedriva forskning utifrån lärarutbildningarnas och lärarprofessionens frågor och behov". Den ska ha en tydlig inriktning mot didaktik och lärarutbildningsrelevant forskning. Under den första treårsperioden pekas bland annat forskning om grundskolans tidigare år, dvs åk F–3 och åk 4–6, ut som särskilt prioriterade områden. Inom dessa områden ska forskningsunderbyggnaden inriktas mot att vidareutveckla och stärka didaktisk forskning. Lärarutbildningens lärare har möjlighet att söka medel en gång per termin för didaktisk och annan lärarutbildningsrelevant forskning från forskningsplattformen. Lärarna kan även söka medel för konferensdeltagande och publicering.

Hösten 2017 tilldelades Södertörns högskola examensrättigheter för forskarutbildning inom området Utbildningsvetenskapliga studier, där till att börja med ämnena svenska och pedagogik kommer att ingå. Forskarutbildningsområdet är organisatoriskt placerat under Lärarutbildningen, och ett viktigt mål med området är att ytterligare bidra till att stärka lärarutbildningens forskningsunderbyggnad. Fyra doktorander är nu antagna och kommer att påbörja sina studier i höst.

Dessutom har lärarutbildningen ett livaktigt högre seminarium, med seminarier, workshops och symposier, där både interna och externa föredragshållare, även internationella sådana, medverkar. Högre seminariets aktiviteter är öppna för alla lärare och forskare som är knutna till lärarutbildningen. Andra återkommande aktiviteter är särskilda internat för lärarutbildningens lärare med teman som interkulturalitet eller bildning, och VFU-middagar där forskare från högskolan presenterar forskning som är relevant för våra samarbetspartners från kommunerna, VFU-ansvariga och VFU-handledare.

CPU har ett uttalat mål att högskolan och huvudmännen tillsammans ska skapa en miljö där högskolans forskning möter verksamheten för ett ömsesidigt utbyte av kunskaper och erfarenheter. Södertörns högskola ingår också i regeringens satsning på "Försöksverksamhet med praktknära forskning" inom skola och utbildning, och samarbetar där med de lärosäten som ingår i den nod Uppsala universitet ansvarar för. Syftet är att skapa ny samarbetsorganisation runt praktknära forskning, där såväl ett flertal andra lärosäten som huvudmän (Huddinge kommun i detta fall) deltar. Även detta arbete utgår från det samarbete vi har etablerat genom våra CPU.

I de flesta sammanhang under utbildningen möter studenterna forskare och forskning. De har en eller flera disputerade och forskande lärare i alla ämnes- och UVK-kurser. Flera lärare har dessutom dubbel, eller trippel, kompetens. De är lärarutbildade, har lärarerfarenhet från grundskolan och är disputerade i didaktik eller ämnesdidaktik. Ansvarig för matematikkurserna är exempelvis en lärare med lärarutbildning som forskar i matematikdidaktik. Mer specifikt är läraren verksam i flera projekt med relevans för årskurs 4-6. Ett av projekten handlar om att bygga upp forskningsmodeller om kooperativt lärande och problemlösning samt att planera, genomföra och analysera kvalitativa resultat inom området med fokus på matematikundervisningen i årskurs 5. Ett annat aktuellt projekt läraren driver inom det matematikdidaktiska området är "Content Knowledge in a Pedagogical Context: förhållande, proportionalitet och bråk". Projektet har finansierats av lärarutbildningen och pågår under år 2018 och syftar till att bygga upp matematikdidaktiska undervisningsmodeller med fokus på begreppen förhållande, proportionalitet och bråk samt att analysera och utveckla dessa modeller med avseende på elevernas lärande i matematik när det gäller det här ämnesinnehållet. Arbetet genomförs i samarbete med låg-, mellan- och högstadielärare från CPU Huddinge och CPU Järfälla. Resultat och material från projektet används i undervisningen.

Inom ämnet svenska har ett forskningsprojekt om hur diskursivt skrivande framställs och lärs ut i läromedel precis slutförts. Läroböckerna som analyserats är från årskurs F-3, men resultaten är tillämpliga även på årskurs 4-6 och har använts i undervisningen som exempel på ämnesdidaktisk forskning. Ett annat projekt som just nu genomförs inom ämnet svenska har med handledning av självständiga arbeten att göra, "Independence in independent projects". Inom projektet undersöks hur olika handledare och studenter ser på självständighet i relation till självständiga arbeten, på lärarutbildningen och på journalistikutbildningen, i Sverige och i Ryssland. Det är på F-3- respektive på 4-6-programmet material samlats in när det gäller lärarutbildningsdelen. Inom projektet analyseras också handledningsinteraktion och olika strategier handledare och studenter använder sig av i handledningssamtalen. Projektet har använts i undervisningen vid flera tillfällen, t ex på kursen Självständigt arbete 1, utifrån hur självständighet kan förstås på olika sätt och hur examinatorer och handledare i kursen ifråga har kommit överens om att bedöma handledning på. På kursen Självständigt arbete 2 har olika teorier och analysmodeller utifrån detta projekt presenterats - liksom resultat. Ansvarig för svenskkurserna är en disputerad lärare med lärarutbildning och undervisningserfarenhet från grundskolan som tidigare bland annat haft ett forskningsprojekt om skriftanvändning i skolans mellanår. Material och resultat från det projektet används i både Svenska 2- och 3-kurserna och i de självständiga arbetena.

När studenterna är i slutet av utbildningen skriver de två självständiga arbeten i ämnesdidaktik och uppmuntras att delta i konferenser och symposier. Deras uppsatshandledare är ofta själva forskare inom samma område. Sambandet mellan forskning och studenternas kommande undervisning blir särskilt tydlig då deras självständiga arbeten bidrar till förståelse för och utveckling av undervisning. Studenterna får på så sätt möjlighet att ingå i ett forskande sammanhang. Vi planerar att stärka detta genom att öppna upp högre seminarier så att även studenter kan delta på dessa.

Därutöver anordnas Lärarutbildningens dag var tredje termin, där studenterna under en heldag får ta del av föredrag och diskussioner runt ett specifikt tema som rasism och främlingsfientlighet, och nu senast utsatta barn (där också polisstudenter bjöds in för att skapa bryggor mellan dessa båda utbildningar).

Den professionsinriktade miljön

När det gäller den professionsinriktade miljön är det främst under VFU-kurserna som studenterna kommer i kontakt med lärare och annan skolpersonal då studenterna följer arbetet på sin VFU-skola. Förutom undervisningen ska de aktivt delta i möten, studiedagar och andra aktiviteter på skolan. Varje termin har studenterna dessutom obligatoriska VFU-dagar som arrangeras av deras CPU då de

möter verksamma lärare, elevhälsoteam och skoladministratörer. Därutöver har studenterna fältdagar på vissa av ämneskurserna, dagar då de samlar material eller auskulterar på skolor. Detta har hittills förekommit sporadiskt på vissa kurser, men vi håller nu på att inventera exakt hur det ser ut för att kunna öka denna form av samverkan med CPU:områden och skolor.

Verksamma grundlärare är också adjungerade lärare i både VFU-kurser och i ämneskurser. Exempelvis är en av lärarna i kurserna i svenska själv verksam i undervisnings-, utvecklings-, läromedels- och aktionsforskningsprojekt för årskurs 4-6. På flera kurser möter därför studenterna både forskare och erfarna grundlärare.

Styrkor och utmaningar

Vi uppfattar vårt samlade campus som en stor styrka. Närheten mellan lärare och forskare inbjuder till spontana samtal och samarbeten om programmet och undervisningen och till forsknings- och utvecklingsprojekt. Högskolan är inte så stor och det är relativt enkelt att samla medarbetare, bygga upp samsyn runt programmets rutiner och att utveckla och förändra verksamheten efter behov. De flesta av lärarutbildningens lärare bor också i närområdet och det innebär att många är närvarande dagligen, vilket skapar möjlighet för informella samtal och utbyten av erfarenheter.

Våra CPU är en annan styrka. Genom dem har kontakten mellan forskare/lärare och verksamma grundlärare ökat markant. Flera av programmets lärare och forskare har inlett samarbeten med kommuner och enskilda grundlärare. De gemensamma bedömningsmötena som hålls efter varje VFU-kurs har förutom bättre likvärdighet i bedömningarna också bidragit till en pågående diskussion om lärarprofessionen och professionsutveckling.

Den mångvetenskapliga miljön är både en styrka och en utmaning. De möten som uppstår när lärare från olika discipliner undervisar tillsammans på en och samma kurs skapar ett stort mervärde för såväl dem själva som för studenterna. Framförallt inom UVK-kurserna finns relevant kompetens inom många olika vetenskapliga områden. Det innebär också utmaningar då det kan uppstå konflikter och revirtänkande, såväl som oklarheter och spretighet gentemot studenter. Denna situation har föranlett ett stort utvecklingsarbete av främst UVK-kurser, där ett tydligt behov handlade just om att synliggöra de olika vetenskapliga perspektiven i kursplanerna och lärandemålen så att det blir tydligare för alla inblandade. Exempelvis har tre olika vetenskapliga perspektiv synliggjorts i UVK 2, där lärande och utveckling utifrån psykologiska, idéhistoriska och pedagogiska perspektiv behandlas.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. visa sådana ämneskunskaper, inbegripet insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, som krävs för yrkesutövningen

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

För att exemplifiera hur vi utformat kurser, genomför undervisningen och säkerställer att våra studenter har sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen kommer två kurser i svenska att beskrivas och diskuteras. Kurserna är: Svenska 2 (Litteracitetsutveckling i mellanåren, termin 3) och Svenska 3 (Språkanalys och bedömning, termin 4).

Kursen Svenska 2

Kursen Svenska 2 behandlar elevers språkutveckling under mellanåren med fokus på skriftspråsutvecklingen och syftar till att ge studenterna grundläggande kunskaper om bl.a. läs- och skrivutveckling, läs- och skrivundervisning, läs- och skrivsvårigheter och klassrumsinteraktion. För att fördjupa sina kunskaper läser och diskuterar studenterna bland annat avhandlingen *Att bli en sän som läser. Barns menings- och identitetsskapande genom text* (2013) av Catarina Schmidt. Kursen integreras med en efterföljande VFU-kurs med inriktning mot svenskämnet. Studenterna läser den teoretiska ämneskursen fyra veckor, går ut fem veckor på VFU där vissa uppgifter görs, och därefter läser de en vecka till på den teoretiska ämneskursen.

Kursen examineras på flera sätt och varje examination kopplar till bestämda lärandemål. För godkänt betyg på kursen krävs aktivt och förberett deltagande på seminarierna. Vid varje seminarium ska studenterna kunna redovisa och diskutera den lästa litteraturen och någon tillämpningsuppgift.

Kursen innehåller tre skriftliga examinerande och individuella uppgifter: en skrivuppgift, en analysuppgift och en hemtentamen. Skrivuppgiften går ut på att studenten väljer en av tre uppgifter där studenten ska bearbeta och diskutera kurslitteraturen om läsförståelse och läsundervisning. Texten ska förutom en redogörelse innehålla en jämförelse och en avslutning med koppling till undervisning. Uppgiften avser att examinera lärandemålet: "Kunna redogöra för hur läsförståelse och lässtrategier utvecklas i årskurs 4-6".

Analysuppgiften innebär att studenterna får samla in och analysera ett litet empiriskt material under VFU-kursen och analysera i två delstudier om klassrumsinteraktion respektive läromedel/elevtexter. Erfarenheterna knutna till Svenska 2 följs under detta avslutande seminarium upp och analyserna presenteras och diskuteras, dels muntligt på seminariet, dels skriftligt som del av kursens examinerande delar i form av ett paper. Uppgiften avser att examinera lärandemålen: "kunna analysera elevtexter utifrån ett flertal perspektiv, så som genre, innehållsstruktur, textorganisation

och röst, och kunna analysera läromedel och klassrumsinteraktion utifrån ett språkutvecklande perspektiv”.

Hemtentamen innehåller tre frågor som var och en ska besvaras på 2-3 sidor. Exempel på en tentamensfråga är denna:

Anna-Malin Karlsson (1997) skriver i sin artikel om att skriva på riktigt och på låtsas.

a. Förklara kort vad hon menar med att skriva ”på låtsas” och vilka problem det kan ställa till med i skrivundervisning och i elevers skrivande.

b. Förklara också kort vad som menas med en processbaserad skrivundervisning respektive en genrebaserad skrivundervisning.

c. Ge ett konkret och motiverat exempel på hur du som lärare kan organisera undervisning så dina elever får skriva ”på riktigt” i en process- och genrebaserad skrivundervisning.

Hemtentamen avser att bl.a. examinera lärandemålet: ”kunna redogöra för hur barn och ungdomar utvecklar litteracitet”. För godkänt krävs korrekta svar på alla delar av frågorna, god och tydlig anknytning till kurslitteraturen och god användning av begrepp/teoretiska perspektiv.

Kursen uppfattas som svår och arbetskrävande av studenterna, men samtidigt relevant och givande. En del av studenterna har fortfarande termin 3 svårt med den akademiska genren och har till viss del svårt att organisera sina studier. Ungefär hälften klarar inte hemtentan vid första tillfället. Ungefär lika många får göra om skriv- respektive analysuppgiften. Den huvudsakliga stödstruktur vi kan erbjuda studenterna är, förutom strimmor, individuell respons på skrivuppgifterna. En möjlighet vi planerar att använda oss av för mer effektiv formativ bedömning finns i den matrisfunktion nya studiewebben erbjuder. Vi ser även över möjligheten att utforma fler muntliga examinationer.

Kursen Svenska 3

Kursen fokuserar på analys och bedömning av elevers språkanvändning inom skolämnet svenska. För att fördjupa sina kunskaper läser och diskuterar studenterna bland annat Barbro Westlunds (2013) avhandling *Att bedöma elevers läsförståelse. En jämförelse mellan svenska och kanadensiska bedömningsdiskurser i grundskolans mellanår*. Kursen innehåller även en längre workshop då studenterna arbetar praktiskt med boksamtal och läsförståelsefrågor och en 24-timmarsuppgift i grupp då studenterna ska formulera språkstimulerande uppgifter. Liksom Svenska 2 kräver också kursen aktivt och förberett deltagande på seminarier.

Även denna kurs examineras på flera sätt: en skriftlig reflektionsuppgift, en analys- och responsuppgift och en hemtenta. Seminarieuppgifterna består av olika analys- och bedömningsuppgifter som syftar till övning. I reflektionsuppgiften *Jag som bedömande lärare* får studenterna välja tre av flera frågor att reflektera och resonera kring när det gäller lärarrollen och läraruppgiften med fokus på bedömning. I analys- och responsuppgiften får studenterna dels analysera ett autentiskt och aktuellt läs- och skrivprojekt på fem lektioner utifrån kursplanen för svenska och svenska som andraspråk (Lgr 11) och kursens begrepp, dels ge summativ och formativ respons på en elevtext som genererats under projektet. Analys- och bedömningsuppgiften avser att bl.a. examinera lärandemålet: ”Kunna formulera formativa bedömningar där elevernas språkutveckling stimuleras”.

Hemtentamen består av en planeringsuppgift. Studenterna får utifrån bestämda förutsättningar göra en detaljerad lektionsplanering som förankras i styrdokument, teori och forskning. Hemtentan avser att examinera lärandemålen: ”kunna formulera mål och kunskapskrav utifrån gällande läroplan och andra styrdokument och kunna formulera formativa bedömningar där elevernas språkutveckling stimuleras”. För godkänt krävs en beskrivning av relevanta och konkretiserade mål och kunskapskrav, en beskrivning av relevanta teoretiska utgångspunkter, att planeringen innehåller upplägg och uppgifter som

stimulerar elevers språk- och tankeutveckling och som innehåller momenten tala, lyssna, samtala, läsa och skriv och att planeringen är genomgående motiverad och förankrad i kurslitteraturen och styrdokument.

Även denna kurs uppfattas som arbetskrävande men samtidigt mycket givande och direkt tillämpbar. Särskilt de praktisk-pedagogiska momenten uppskattas. Flera studenter visar en imponerande kreativitet, självständighet, självinsikt och språkdidaktisk medvetenhet och kunskap. Andra studenter visar sig ännu inte ha utvecklat den teoretiska och didaktiska förståelse och medvetenhet som krävs för att uppnå kursens lärandemål och ungefär en tredjedel av studenterna blir underkända vid första tillfället. Det som uppfattas som svårt är att ålders- och tidsanpassa lektionsplaneringar eller att formulera genomförbara och språkutvecklande uppgifter.

Styrkor och utmaningar

Kurserna ger en tydlig bild av hur progressionen och samordning på programmet ser ut. Svenska 3 är en konkret tillämpning av Svenska 2 och av UVK 5 som behandlar bedömning generellt. Kursen bygger även på de kunskaper om språk och språkstruktur studenterna fått i Svenska 1 och erfarenheter av undervisning i årskurs 4-6 från VFU-kurser. I Svenska 2 får studenterna grundläggande kunskaper om läs- och skrivutveckling och om läs- och skrivundervisning. I Svenska 3 ska dessa kunskaper tillämpas, integreras med kunskaper om bedömning och förankras i styrdokument, teori och aktuell forskning.

En styrka är att lärarna är desamma på båda kurserna och att de också samarbetar med lärarna på Svenska 1, UVK 5 och VFU 1 och 2. De ser till att studenterna stegvis utvecklar en förmåga att läsa, bedöma och tillämpa forskningsresultat och att de får en helhetssyn på innehållet. Studenterna kan knyta an till det de har läst och gjort respektive kommer att läsa och göra. En annan styrka är att undervisningen är så praxisnära. Exempel, uppgifter och case är autentiska och "dagsfärska".

Ytterligare en styrka är att kurserna både behandlar och examinerar flera kunskapsdimensioner (fakta, begrepp, procedur och metakognitiv kunskap) liksom att ämneskunskaperna inte endast ska förstås utan också självständigt tillämpas, analyseras, värderas och integreras.

Som många av programmets ämneskurser har dessa två svenskurser många och sinsemellan disparata lärandemål, ett komplext kursupplägg och ett mycket omfattande innehåll. Det är en utmaning. Den begränsade undervisningstiden innebär att ett stort ansvar läggs på studenterna själva. Mycket av lärarnas tid måste läggas på att examinera alla lärandemål och även lärarna uppfattar kurserna som krävande.

Vi ser att det inte är en självklarhet för studieovana studenter att ta sig in i vetenskapliga texter och förstå hur de kan använda sig av dem i egen professionsutveckling. Som tidigare nämnts planerar vi, som en av flera insatser, en utökad skriv-läs-och talstrimma under de första två terminerna med syfte att stärka studenternas akademiska litteracitet. Skrivande, talande och läsande förutsätter varandra och en explicit vägledning i läsning av akademiska texter av olika slag är nödvändig för att säkerställa såväl kvalitet på skriftliga uppgifter som aktivt deltagande på seminarier. Talstrimman kommer fokusera både presentationer och gruppdiskussioner i olika former

Av beskrivningen av Svenska 3-kursen ovan framgår att en del studenter trots två VFU-kurser har svårt att förstå undervisningsvillkor och att anpassa uppgifter och upplägg till en viss åldersgrupp vilket vi uppfattar delvis hänger ihop med VFU-kursernas upplägg. Se vidare hur vi planerar att utveckla och kvalitetssäkra VFU-kurserna under mål 5 och 6.

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *visa kunskap om vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

För att exemplifiera hur vi utformar kurser, genomför undervisningen och säkerställer att studenterna har kunskap om vetenskapsteori, kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder samt om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet kommer kurserna i UVK och de två självständiga arbetena att användas. Exempelen ska även ses som en illustration av den progression som finns inbyggd i programmet när det gäller examensmålet. Endast UVK 1 och 2 har genomförts i sin reviderade form.

Vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder

UVK-kurserna har en tydlig progression när det gäller forskningsmetoder. Under UVK 2 och 3 introduceras intervju och textanalys som forskningsmetod på en grundläggande nivå. Kunskaperna om metoder fördjupas sedan under UVK 3 och 4 då studenterna ska genomföra observation av en undervisningssituation respektive en intervju med stöd i vetenskaplig metod. Därutöver ska studenterna under UVK 5 konstruera "en vetenskapligt tillförlitlig enkät".

Vår utgångspunkt för detta upplägg är att studenterna ska komma väl förberedda inför UVK 6 där de ska kunna föra olika vetenskapsteoretiska diskussioner och göra forskningsmetodologiska ställningstaganden, och sedan tillämpa dessa kunskaper i två självständiga arbeten.

UVK 6 fokuserar vetenskapsteori och forskningsmetoder. Lärandemålen för kursen är bl.a:

- kunna redogöra för centrala vetenskapsteoretiska traditioner och diskutera forskningsmetodologiska ställningstaganden
- kunna jämföra olika synsätt på vetenskap och sanningsanspråk och diskutera vilket slags kunskapsbidrag som kan förväntas av en vetenskaplig undersökning
- kunna söka, kritiskt granska och bedöma tillförlitligheten i vetenskapliga arbeten i sammanställningen av en mindre forskningsöversikt
- kunna formulera relevanta forskningsfrågor samt analysera forskningsfrågors koherens med valet av metod och teoretiskt perspektiv i vetenskapliga arbeten
- kunna redogöra för och diskutera möjligheter och begränsningar med olika kvantitativa och kvalitativa metoder samt resonera kring undersökningars validitet
- kunna analysera ett mindre empiriskt material och resonera kring vikten av systematik och teori i analysförfarandet

Dessa mål examineras genom en forskningsöversikt, en salstentamen och flera analysuppgifter.

I Självständigt arbete 1 och 2 ska studenterna kunna:

- identifiera och formulera ett ämnesdidaktiskt problem samt utveckla och fördjupa tidigare inhämtade kunskaper
- genomföra en empirisk undersökning som redovisas i form av ett självständigt vetenskapligt arbete
- utifrån ett ämnesdidaktiskt problem tydligt och genomgående förankra den egna undersökningen teoretiskt

- diskutera den egna undersökningen i relation till relevant nationell och internationell forskningskontext
- kritiskt tolka och värdera andras vetenskapliga arbeten
- kritiskt diskutera, problematisera och försvara ett eget producerat självständigt arbete

Detta examineras med en uppsats, en PM och opposition och försvar vid en ventilering.

Utöver denna progression läser studenterna också minst en avhandling eller vetenskaplig artikel under varje kurs. Detta koncept håller på att utvecklas där vi på olika sätt försöker uppmuntra lärarna att diskutera artiklarna utifrån ett vetenskapligt perspektiv och inte enbart utifrån ett ämnesperspektiv, t.ex. genom att studenterna får diskutera forskningsproblem, hur forskningsfrågor kan se ut, hur analyser görs etc. Det finns stråk av sådana diskussioner, men än så länge inte något systematiskt medvetet arbete.

Relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Relationen mellan beprövad erfarenhet och vetenskaplig grund behandlas främst i UVK 8 men även i flera ämneskurser och VFU-kurser. Ett av UVK 8:s lärandemål är: "kritiskt kunna reflektera över relationen mellan vetenskaplig och erfarenhetsbaserad kunskap och ge exempel på vad denna relation betyder för utformningen av en skola på vetenskaplig grund".

Beprövad erfarenhet kan definieras på olika sätt, men om definitionen av beprövad erfarenhet är att erfarenhet ska vara dokumenterad, systematiserad och redovisad enligt vetenskapliga metoder finns det många sådana exempel från studenternas arbeten under utbildningen. Se vidare mål 3, 5 och 6.

Styrkor och utmaningar

Den tydliga progression som finns i programmet när det gäller forskningsmetoder ser vi som en stor styrka. Kvalitativa forskningsmetoder tas oftare upp än kvantitativa i undervisningen, vilket är logiskt eftersom didaktisk forskning oftare är kvalitativt baserad. Vi försöker dock även få med fler kvantitativa forskningsmetoder, och genom ovanstående progression där enkät tas upp särskilt på en av UVK-kurserna och genom att studenterna också arbetar med beskrivande statistik i matematik säkerställer vi att även kvantitativa metoder behandlas upp till en viss nivå.

Som framgått under mål 1 och beskrivningen av de två svenskкурserna ovan innehåller de analyser av läromedel och elevtexter. Ett utvecklingsförslag är att studenterna även ska få arbeta med mer kvantitativa analysverktyg i Svenska 3. Studenterna behöver kunna analysera elevtexter och undersöka olika språkmönster även kvantitativt.

De självständiga arbetena innebär en stor utmaning för våra studenter. Särskilt utmanande är det att organisera ett så här stort arbete, att självständigt läsa, förstå, bedöma och tillämpa tidigare forskning eller att presentera sitt arbete i form av en uppsats. Flera underskattar det arbete och den tid som krävs för ett godkänt arbete. De studenter som får problem att klara de självständiga arbetena har i regel även haft svårt att klara tidigare kurser. De självständiga arbetena och det sista utbildningsåret generellt innebär en markant svårighetsökning. Genom det långsiktiga arbetet att kartlägga och kalibrera kravnivåer under hela utbildningen som påbörjats och som har beskrivits tidigare, och genom den tydliggjorda vetenskapliga progressionen i de omarbetade UVK-kurserna kommer studenternas möjligheter att förbättras.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. *visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom yrkesområdet*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Kurserna i matematik kommer att användas som exempel på hur kurser utformas och genomförs för att öva studenternas förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera kring egna och andras erfarenheter och forskningsresultat. Andra kurser hade lika väl kunnat användas eftersom de flesta kurser innehåller uppgifter och moment med analys, reflektion och erfarenhetsutbyte. Matematikkurserna samordnas med grundläroprogrammet mot årskurs F-3.

För att visa hur vi *säkerställer* studenternas förmåga kommer de två självständiga arbetena och VFU 4 användas. Kurserna ligger under det sista året på utbildningen.

Matematikkurserna med fokus på examensmålet.

Matematikkurserna är Matematik 1 (termin 1), Matematik 2 (termin 2), Matematik 3 (termin 4) och Matematik 4 (termin 6).

I Matematik 1, (Taluppfattning och grundläggande algebra) på termin 1 får studenterna diagnostisera sina egna kunskaper i matematik och reflektera kring sin erfarenhet av matematikundervisning.. Diagnosmaterialet är framtaget och utprövat på Södertörns högskola. Syftet är att studenterna ska få syn på sina egna kunskaper i, föreställningar om och attityder till matematik, och bli medvetna om hur de styr deras sätt att tänka om och agera i matematikundervisning, även i programmens matematikkurser. Kursen innehåller även bl.a. analys av centrala begrepp i kursplanen i matematik.

I Matematik 2 och 3 (Geometri, statistik och sannolikhetslära respektive Proportionalitet, ekvationer och funktioner) får studenterna didaktiska verktyg med fokus på elevers lärande i matematik. MA 2 behandlar matematiska begrepps åskådliggörande och analys av läromedel. Kursen är tematiskt upplagd och varje tema fokuserar på ett matematiskt område. Studenterna analyserar matematiska begrepp, förklaringar, metoder, undervisningsmaterial, uppgifter, undervisningsupplägg och elevlösningar med hjälp av matematikdidaktisk teori och forskning. I Matematik 3 genomförs ett individuellt empiriskt uppsatsarbete. Studenten identifierar ett relevant och aktuellt matematikdidaktiskt problemområde som de utforskar i en fältstudie. Det insamlade materialet systematiseras och analyseras utifrån valda teorier och forskning. I samband med fältstudien behandlas etiska aspekter och vikten av ett sakligt förhållningssätt.

Matematik 4 (Problemlösning) innehåller teoribildning om problemlösningkonceptet med fokus på konkretisering, kommunikation och matematiska resonemang. Även denna kurs är tematiskt upplagd och innehåller en fältstudie där studenterna genomför observationer och intervjuer med lärare och elever kring deras förståelse och användning av problemlösningkonceptet.

Under matematikkurserna utvecklar studenterna successivt en förmåga att tillvarata, systematisera och reflektera över lärarprofessionen i relation till matematikundervisning med fokus på egna och andras erfarenheter samt relevant forskning.

De självständiga arbetena och VFU 4 med fokus på examensmålet

I Självständigt arbete 1 och 2 (termin 7 och 8) ska studenterna tillämpa och fördjupa tillägnade didaktiska och ämnesdidaktiska kunskaper genom att självständigt planera och genomföra ett mindre vetenskapligt arbete. Inom ramen för det självständiga arbetet behandlas frågeställningar med direkt anknytning till lärares dagliga ämnesspecifika arbete. Autentiska problemområden i yrkesvardagen, som studenterna har stött på under utbildningen eller VFU:n, ska fångas upp och formuleras till frågeställningar. Syftet är att uppnå praxisnära relevans. I det självständiga arbetet ingår att sätta in det egna arbetet i ett vetenskapligt sammanhang genom en översikt och diskussion av tidigare forskning och att diskutera studiens relevans och konsekvenser för undervisning. Följande betygskriterier används för att säkerställa att studenterna har en fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över relevanta forskningsresultat:

- Relevant forskningsgenomgång med viss internationell utblick.
- Begreppen används på ett relevant sätt i analys och diskussion.
- Viss bearbetning vid redovisning, tydlig och förankrad analys och tolkning enligt problem och frågor.
- Ett antal egna teoretiskt förankrade slutsatser diskuteras i anslutning till resultaten och med relevans för läraryrket och/eller verksamhetsfältet.
- I viss utsträckning egna val, lösningar och infallsvinklar (problemformulering, metod, teori, resultatpresentation etc),

Som reflektionsverktyg genom hela den verksamhetsförlagda utbildningen använder studenterna *Södertörns högskolas professionsutvecklingsmatrix* (se mål 6). De reflekterar, analyserar och tematiserar gjorda erfarenheter både muntligt och skriftligt; i loggböcker, med VFU-handledare, på seminarier, i självreflektionsdokument, i hemtentor och i de två trepartssamtal som genomförs under utbildningen.

I VFU 4 examineras studenternas förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över sina erfarenheter med hjälp av teori och forskning genom följande examinerande uppgifter: en hemtentamen, en skriftlig självreflektion utifrån utvecklingsmål från professionsutvecklingsmatrixen och lärandemål samt en muntlig presentationen.

Uppgiften i hemtentamen är att – med utgångspunkt i erfarenheter gjorda under VFU 4 – problematisera tre områden centrala för läraruppdraget och göra en teoretiskt förankrad analys där begrepp och perspektiv från tidigare kurser aktiveras på respektive område. Två av dem – bedömning och konflikthantering – är givna i kursens lärandemål: "reflektera över elevernas prestationer i förhållande till relevanta kunskapskrav" samt "förebygga, hantera och följa upp konflikter utifrån pedagogiska, sociala och interkulturella perspektiv". I diskussion med handledaren väljer studenten ytterligare ett område.

Förutom att studenten i uppgiften får visa sin förmåga att tillvarata och reflektera över egna och andras erfarenheter och diskutera dessa i ljuset av relevanta forskningsresultat uppmanas studenten att ta tillvara möjligheten att samla material och göra observationer så att delar av tentamen kan fungera som förarbete för det självständiga arbete studenten skriver direkt efter VFU-perioden.

Den muntliga presentation studenterna håller inför sin VFU-grupp och VFU-lärare ska visa ett längre undervisningsupplägg studenten genomfört från syfte till bedömning och utvärdering. Studenten konkretiserar vilka faktorer som påverkat elevers utveckling i undervisningen genom att följa ett par

elever specifikt. Även denna uppgift syftar till att säkerställa att studenten systematiskt kan redovisa och reflektera över gjorda erfarenheter med hjälp av relevant forskning.

På utvärderingen av VFU 4 uttryckte studenterna särskild uppskattning över att ta del av varandras presentationer av längre undervisningsupplägg men uttryckte också en önskan om mer tid. Vi hörsammar synpunkterna och ser över möjligheterna till fördjupande och gemensamma reflektioner efter varje presentation.

Styrkor och utmaningar

Precis som när det gäller kurserna i svenska finns det en stabil lärargrupp i matematik vilket är en stor styrka. Det möjliggör en tydlig progression och ett systematiskt pedagogiskt utvecklingsarbete.

Generellt kan vi konstatera att några av våra studenter till en början har mycket svårt att se sig själva och sin egen roll i undervisningen, både som blivande lärare och som student. De fastnar lätt i tyckande, egna upplevelser och tvärsäkra föreställningar om hur något ska/bör vara. En stor utmaning är därför att hjälpa studenterna att utveckla ett sakligt och professionellt förhållningssätt som student och lärare och att byta perspektiv mellan rollerna. Det gäller kanske särskilt i matematikkurserna eftersom många studenter har negativa attityder mot matematik. För att motverka detta startar i maj 2018 utvecklingsprojektet "Lärande och insikt i matematikdidaktik" i samverkan med grundlärarprogrammet mot åk F-3. Projektet är initierat av lärarstudenter och syftet är att bygga en trygg, inkluderande och stimulerande utbildningsmiljö i matematikkurserna där studenter möter matematikämnet tillsammans men utifrån egna förutsättningar och intressen.

I flera interna utvärderingar har de många reflektionsuppgifter studenterna får identifierats som kontraproduktiva. Så som många av dessa uppgifter är konstruerade inbjuder de till fritt tyckande på en mycket konkret här-och-nu-nivå. Detta har diskuterats i flera sammanhang och lärare uppmanas att undvika den typen av reflektionsuppgifter och istället formulera reflektionsuppgifter som tydligt anger vilka kriterier reflektionerna ska utgå ifrån och förankras i. Något systematiskt arbete för att utveckla undervisningen i och bedömningen av studenternas reflektionsförmåga finns dock inte i nuläget. Den bildningsprofil som ska genomsyra hela utbildningen och som fokuserar på reflektion uppdateras för närvarande. Den har hittills inte haft någon medveten progression eller fast form men det är ett av målen med revideringen.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

För att illustrera hur vi utformar kurser, genomför undervisning och säkerställer att studenterna har en förmåga att tillämpa didaktik, ämnesdidaktik och metodik kommer ett exempel tas från svenska. Det är emellertid svårt att här skilja på didaktik och ämnesdidaktik respektive ämnesdidaktik och metodik då dessa är integrerade. Hur dessa kunskapsområden ska definieras och avgränsas är inte heller helt klart.

Formativa och summativa bedömningar av elevtexter

Exemplet gäller förmågan att göra formativa och summativa bedömningar av elevtexter och syftar till att visa hur vi successivt bygger upp studenternas didaktiska, ämnesdidaktiska och metodiska förmåga.

I kursen Svenska 1 får studenterna grundläggande kunskaper om och förståelse för beskrivning av bl.a. text. De får också öva på att ge och ta formativ respons på varandras texter då kursen innehåller moment med skriftlig framställning.

Kursen Svenska 2, som beskrivits under mål 1, har ett lärandemål som är relevant här: "kunna analysera elevtexter utifrån ett flertal perspektiv, så som genre, innehållsstruktur, textorganisation och röst". Kursen innehåller bl.a. en föreläsning om skrivande och skrivutveckling under mellanåren, och kurslitteratur och ett seminarium som behandlar just analys av elevtexter. Uppgiften till seminariet är att analysera flera elevtexter utifrån genre, språkdrag (inklusive innehållsstruktur och textorganisation) och värderingar. Studenterna ska också analysera hur skolkontexten påverkar texterna. Hela seminariet ägnas åt att redovisa och diskutera analyserna.

Kursen innehåller också ett moment med både föreläsning och seminarium som behandlar läs- och skrivsvårigheter. Till det seminariet ska studenterna i par analysera elevtexter med olika typer av skrivproblem. Studenternas uppgift är att identifiera elevernas problem, styrkor och skrivprojekt. Även detta seminarium ägnas åt att redovisa och diskutera analyserna.

Kursen UVK 5 behandlar bedömning utifrån ett allmändidaktiskt perspektiv. Både historiska och samtida perspektiv på bedömning, betygsättning och olika bedömningstraditioner behandlas. En central del i kursen utgörs av kunskapsbedömningars syften och funktioner samt analyser av relationen mellan kunskapsmål, olika bedömningskonstruktioner och elevers kunskapsresultat. Vidare behandlas dokumentation och återkoppling av lärande och utveckling till elever och

vårdnadshavare, så som utvecklingsplaner, utvecklingssamtal, betyg och omdömen. I kursen behandlas även vikten av likvärdighet, rättssäkerhet och tillförlitlighet i olika bedömningsituationer.

Kursen Svenska 3 fokuserar analys och bedömning av elevers språkanvändning. Även denna kurs har beskrivits under mål 1. De flesta av kursens lärandemål är relevanta när det gäller förmågan att göra formativa och summativa bedömningar av elevtext:

- kartlägga och analysera elevers muntliga och skriftliga språkanvändning med olika analysverktyg
- redogöra för och tillämpa olika metoder att bedöma, dokumentera och utvärdera elever utifrån kunskapskraven i svenska i gällande läroplan
- formulera formativa bedömningar där elevernas språkutveckling stimuleras.

Kursen innehåller föreläsningar, kurslitteratur och seminarier om bedömningsdiskurser och bedömningspraktiker när det bl.a. gäller elevers skrivande och skrivutveckling. En föreläsning hålls av en verksam grundlärare, som beskriver hur hon praktiskt arbetar med bedömning av bl.a. elevtexter. Ett helt moment med föreläsning och seminarier ägnas åt formativa bedömningar och undervisningspotentialer, dvs. hur bl.a. skrivundervisningen kan formas utifrån elevers nivå och behov. Till ett seminarium ska de formulera formativ respons på elevtexter. På seminarierna redovisar och diskuterar studenterna sina bedömningar.

Ett annat moment handlar om summativa bedömningar av elevers språkanvändning utifrån kursplanens betygskriterier. Till ett seminarium ska studenterna göra summativa bedömningar av elevtexter utifrån Skolverkets bedömningsmaterial *Nya språket lyfter*.

Studenternas förmåga att göra bedömningar av elevtexter examineras genom en analysuppgift. Studenterna ska då dels bedöma en elevtext summativt, dels formulera konstruktiv och formativ respons på samma elevtext, dvs. respons som stimulerar elevens skrivande och skrivutveckling. För godkänt ska bedömningen fokusera relevanta aspekter utifrån genre och eleven skrivutvecklingsnivå och vara formulerad så att en elev i åk 4 kan förstå och använda den.

Denna progression med bedömningar och analyser av elevtexter är ett av många exempel på hur didaktik, ämnesdidaktik och metodik integreras i kurserna.

Styrkor och utmaningar

En stor styrka är den progression som är inbyggd i programmet när det t.ex. gäller förmågan att göra bedömningar, en annan att lärarna är desamma i flera kurser och samarbetar tätt med andra.

En stor utmaning är den som beskrivits under mål 3. Flera studenter fastnar lätt i tyckande och egna upplevelser. Det gäller inte minst bedömningar av elevtexter. De flesta studenter faller till en början lätt tillbaka i en traditionell bedömningspraktik där de "rättar" stavfel och "stor bokstav och punkt". De talar om rätt och fel, bra och dåligt, och har svårt att se styrkor och utvecklingspotential i elevers texter. En del studenter är också själva skriv- och textovana. Progressionen i utbildningen där ämneskunskaper, didaktik, ämnesdidaktik, metodik och generiska färdigheter sammanflätas och stödjer varandra är därför helt nödvändig för att studenterna i slutet av utbildningen ska kunna göra insiktsfulla bedömningar, av t.ex. elevtext.

En annan utmaning är VFU:n där studenter ibland möter en skrivundervisning och bedömningspraktik som i olika avseenden krockar med det de får lära sig på de högskoleförlagda kurserna. Detta försöker vi komma tillrätta med genom våra olika samverkans- och samarbetsformer med kommuner och skolor, där sådana frågor diskuteras och där en ömsesidig insikt i varandras respektive verksamheter ges.

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Som exempel på hur vi utformar kurser, genomför undervisning och säkerställer att studenterna har en förmåga att planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisningen och den pedagogiska verksamheten kommer VFU-kurserna att användas. Studenternas förmåga att planera och utvärdera undervisning både övas och examineras i flera ämneskurser men det är i VFU-kurserna deras förmåga prövas i skarpt läge.

Utvecklingen av studenternas förmåga i de fyra VFU-kurserna på termin 1, 3, 6 och 8 går från att studenten med VFU-handledarens stöd planerar och genomför undervisning till att på egen hand planera, genomföra, bedöma och utvärdera längre undervisningsupplägg.

VFU 1 fokuserar lärarrollen och lärarens dagliga arbete i relation till styrdokumentet och ett interkulturellt perspektiv. Studenten får en konkret inblick i grundskolans verksamhet för åk 4-6 i allmänhet och i läraruppdraget i synnerhet. Exempel på lärandemål för VFU 1 är att studenten med VFU-handledarens stöd ska genomföra undervisningsmoment med tydligt syfte och kommunicera tydligt med elever såväl skriftligt som muntligt. Studenten förväntas även föra dialog med verksamhetens personal och ta del av arbetslagets löpande arbeten.

VFU 2 är kopplat till kursen Svenska 2. Studenten förväntas under denna andra VFU-period mer självständigt planera och genomföra språkutvecklande undervisning, dokumentera och utvärdera samt tillsammans med VFU-handledare reflektera över arbetsformer, lärandesituationer och medvetandegöra egna värderingar i relation till styrdokumentet. VFU 3 har koppling till ämneskursen i matematik. Denna VFU-kurs har i sin reviderade form ännu inte genomförts.

Under VFU 4 deltar studenten, med mer kollegial karaktär, i skolans verksamhet. Studenten dokumenterar och reflekterar tillsammans med VFU-handledaren över problem och lärandesituationer i det praktiska arbetet samt deltar i föräldrasamverkan såsom veckobrevsskrivande, utvecklingssamtal, konfliktuppföljningar, föräldramöten, elevutställningar. Studenten tar nu i denna avslutande VFU ett helhetsgrepp om undervisningen genom att självständigt planera, genomföra och utvärdera ett längre undervisningsupplägg.

Gemensamt för samtliga VFU-kurser är tre CPU-förlagda seminarier (ett introduktions-, ett reflektions- och ett examinationsseminarium) med VFU-lärare, regelbundna och schemalagda reflektioner med VFU-handledare samt ett självreflektionsdokument där studenten vid kursens slut ger konkreta exempel på lärandesituationer och reflekterar över egna utmaningar och styrkor i relation till de utvecklingsmål studenten själv valt i professionsutvecklingsmatrisen och till aktuella lärandemål (se vidare mål 6). På examinationsseminariet behandlas ett av kursens lärandemål i en samtalsform som säkerställer att samtliga studenter kommer till tals.

Nedan finns en översikt över lärandemål, examinationsform och betygskriterier för godkänt i VFU 4-kursen som är relevanta för examensmålet. Detta är den sista VFU-kursen och där ska studenterna visa att de har den förmåga som beskrivs i examensmål 5.

Lärandemål	Examinationsform	Betygskriterier för godkänt
– använda olika kommunikativa färdigheter så att det i en grupp främjar alla elevers förståelse och lärande.	-löpande examination i klassrummet	– studenten visar förmåga att kommunicera med en elevgrupp genom att anpassa kroppsspråk, röstläge, taltempo och arbetsformer samt visar i reflektionsamtal med handledare förmåga att ställa frågor om varför det blev som det blev och kritiskt kunna granska egna tillvägagångssätt
-självständigt och kontinuerligt bedöma elevers lärande och fortsatta utveckling samt identifiera skillnader i elevers förmåga och förutsättningar i olika lärandesituationer	-löpande examination i klassrummet -muntlig presentation med digitalt hjälpmedel som Powerpoint eller prezi på examinationsseminariet	- studenten visar att hen kan formulera relevanta och har tillägnat sig ett professionellt språk för att beskriva sin undervisning och dess koppling till elevers lärande och resultat.
- självständigt planera ett längre sammanhållet undervisningsmoment från syfte till bedömning utifrån kunskapskrav genomföra och utvärdera detta utifrån ett vetenskapligt förhållningssätt.	-löpande examination i klassrummet -muntlig presentation med digitalt hjälpmedel som Powerpoint eller prezi på examinationsseminariet -hemtentamen	- presentationen innehåller en sammanfattande beskrivning av planering/genomförande/bedömning av ett längre undervisningsupplägg samt en kritisk reflektion. Studenten visar förmåga i sin planering och genomförande en förmåga att motivera, planera och leda undervisning med hänsyn till barns skiftande förmågor, intressen och behov samt med hänsyn till perspektiv som jämställdhet, etnicitet, sexualitet, funktionshinder och hållbar utveckling.
- reflektera över elevernas prestationer i förhållande till relevanta kunskapskrav	-löpande examination i klassrummet -hemtentamen	-studenten kan välja innehåll och arbetssätt utifrån elevers förutsättningar och behov och visar kunnighet i att tillämpa och kommunicera bedömningskriterier för ämnet. Studenten har ett professionellt språk för att motivera valda ståndpunkter och kan med hjälp av andras systematiserade erfarenheter och utifrån lärandeteorier granska alternativa tillvägagångssätt.

-förebygga, hantera och följa upp konflikter utifrån pedagogiska, sociala och interkulturella perspektiv.	-löpande examination i klassrummet -hemtentamen	-studenten visar förmåga att målmedvetet arbeta för att skapa ett öppet och förtroendefullt klimat där samtliga elever kan utvecklas och känna sig trygga.
---	--	--

VFU-kurserna examineras genom VFU-handledarens löpande bedömningar av studentens förmåga i klassrummet, ett examinationsseminarium, en självreflektion och en hemtentamen. VFU-handledarens bedömningar förmedlas genom att VFU-handledare och VFU-lärare träffas på bedömningsseminarium på aktuell CPU-skola.

Utvecklande av den pedagogiska verksamheten fokuseras framförallt i slutet av utbildningen, och särskilt då i UVK 8, Skola på vetenskaplig grund, som är den sista UVK-kursen under utbildningen. Under den kursen blickar studenten framåt mot den kommande skolverksamheten, och får då uppgifter som har med verksamhetsutveckling och pedagogisk utveckling att göra. Lärandemålen i UVK 8 med relevans för examensmålet är:

- undersöka, systematisera och kritiskt analysera egna och andras erfarenheter för att identifiera utvecklingspotential och problemområden i den pedagogiska praktiken
- jämföra och kritiskt granska olika traditioner för utvecklings- och utvärderingsarbete och ta ställning till forskningens relevans för pedagogisk kvalitetsutveckling-
- kritiskt reflektera över det egna ansvaret att identifiera behov av ytterligare kunskap och kompetens i det pedagogiska arbetet

Styrkor och utmaningar

En styrka med vår utformning av programmet och kurserna är kopplingarna mellan ämneskurser och VFU-kurser (VFU 1 till UVK 1, VFU 2 till svenska, VFU 3 till matematik och VFU 4 till självständigt arbete). Tanken är att det ska ske en växling mellan gjorda erfarenheter i lärarens vardag och teoretiska perspektiv och forskning. Det är viktigt för studenterna att få öva sig på att omsätta sina teoretiska kunskaper i åldersanpassad undervisning och att teoretisera sina erfarenheter, dvs. att relatera teori och praktik till varandra.

VFU-kurserna innebär flera utmaningar. Vi har sett att det finns en risk att studenter under främst den första VFU:n fastnar i observatörsrollen. Orsaken kan variera. Det kan vara VFU-handledaren som inte släpper in studenten eller studenten själv som tvekar. För att säkerställa att samtliga studenter redan från dag ett får träning i att samla elevers uppmärksamhet, ge instruktioner, följa upp och avsluta aktiviteter, får studenterna fler konkreta uppgifter.

I nuvarande system har studenten som regel en och samma VFU-handledare under samtliga fyra VFU-perioder. Vi ser risken av en "inlåsingseffekt" vilket innebär att studenten inte får en bredd i vad de ser och erfar under sin utbildning. De blir på gott och ont präglade av sin VFU-handledare. Vi ser också en risk för beroende och att relationen blir den av mästare-lärling. Vår ambition är att studenten ska uppmuntras till att problematisera och att i samtal med VFU-handledaren utveckla flera perspektiv för att se på undervisningspraktiken. Ett utvecklingsförslag för att motverka att studenter blir alltför beroende av sin VFU-handledare och för att ge dem möjlighet till en bredare erfarenhet är att studenterna ska få byta VFU-handledare efter de två första VFU-kurserna. Vi diskuterar just nu möjligheten att studenterna under utbildning får växla mellan två skolor. På så sätt får de både en kontinuitet men också fler perspektiv på hur lärmiljöer formas i klassrummet.

En utmaning som vi delar med de flesta andra lärarutbildningar är bristen på insyn i och kontroll av vad studenterna får öva på i sina VFU-kurser och hur VFU-handledarna egentligen bedömer deras prestationer. Vår erfarenhet är att VFU-handledarna ibland kan vara alltför välvilliga, överslättande och stöttande, något som också ny forskning visat. De bedömningsseminarier som införts har visat

sig leda till mer kriteriebaserade och nyanserade bedömningar av studenternas prestationer under VFU.

Som tidigare beskrivits har en VFU-ansvarig tillsatts för alla VFU-kurser på programmet. Tanken med detta är att skapa bättre överblick över och kontinuitet i både VFU-kurserna och studenternas professionsutveckling. En VFU-ansvarig kommer också, på sikt, få god kännedom om både VFU-skolor och VFU-handledare.

I höst kommer vi införa digitala portföljer där studenternas alla examinationer samlas. Genom dem kommer vi få betydligt bättre möjlighet att följa och följa upp varje students utveckling under utbildningen. Studenterna får också genom detta större möjlighet att reflektera över sin egen utveckling och sitt eget lärande under utbildningen. Vi har länge önskat digitala portföljer men det är först nu de tekniska förutsättningarna finns. För VFU-kursernas del ger de digitala portföljerna en överblick både för studenter, VFU-lärare och VFU-handledare av kursernas olika delar. I portföljen finns bland annat studiematerial, minnesanteckningar från trepartssamtal, handledarens bedömningsunderlag och studenternas olika inlämningar. Studenten kan även skriva sin loggbok i portföljen och själv styra vilka delar som publiceras. Portföljen kommer att fungera som en interaktiv plattform skräddarsydd för just VFU-kurserna och därigenom blir denna så komplexa organisation mer transparent och effektiv vilket i sin tur kommer att möjliggöra mer likvärdiga bedömningar.

Vi bedömer sammanfattningsvis att det finns en tydlig progression när det gäller utvecklingen av studenternas förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten.

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. *visa förmåga att i det pedagogiska arbetet göra bedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter enligt barnkonventionen, samt en hållbar utveckling*

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Bedömningar av olika slag görs på de flesta av programmets kurser. För att visa hur vi utformar kurser, genomför undervisning och säkerställer detta examensmål kommer den professionsutvecklingsmatris som används på samtliga VFU-kurser att användas.

Med matrisen som reflektionsverktyg, där relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter formuleras, får studenten stöd i att medvetandegöra och resonera kring didaktiska val utifrån centralt innehåll och förmågor samt vilka bedömningar som blir rimliga givet den egna undervisningen. Poängen med professionsutvecklingsmatrisen är att identifiera olika nivåer i en lärares kunskaper. Läraryrket innebär snabba beslut i specifika, ofta intensiva situationer. Handlandet ska utgå från undervisningsuppdraget specificerat i skollagen Lgr 11 kap 1 §3 och grundas i forskning och beprövad erfarenhet. I utformningen av VFU-kurserna fokuserar vi på *hur* denna värderingsförmåga och detta förhållningssätt kan utvecklas. Matrisen spelar här en central roll.

För att kort beskriva hur matrisen är uppbyggd kan sägas att den tagits fram utifrån en modell av Dreyfus och Dreyfus (1986). Den beskriver en professionsutveckling i fyra steg: novis, avancerad nybörjare, kompetent och professionell. De fyra VFU-kurserna kan på ett ungefär sägas motsvara de första tre stegen. Det fjärde steget erövrar då studenten väl arbetar som lärare och ingår i en verksamhet.

Matrisens tre centrala områden är: *den didaktiska kompetensen*; en kunnighet i att skapa målstyrda processer och bedöma lärande och utveckling, *ett kommunikativt och demokratiskt ledarskap*; en kunnighet i att leda dessa processer samt *analys och reflektionsförmåga*; en förmåga att relatera didaktisk förmåga och ledarskap till vetenskapliga rön och till egna och andras erfarenheter på ett systematiskt sätt. Varje område delas i sin tur in i tre delar. För didaktisk kompetens handlar det om att använda didaktiskt kunnande, sätta upp mål och bedöma, och verka för en skola för alla. För kommunikativt och demokratiskt ledarskap handlar det om att leda barn, agera efter värdegrund samt att kommunicera och samverka. För analys och reflektion rör det sig om egna erfarenheter, andras erfarenheter och värderingar. Dessa delar bryts i sin tur ner i matrisen till olika kompetenser inom varje nivå.

Vägen från novis till professionell går från att följa direktiv och instruktioner till ett holistiskt angreppssätt där man har förmåga att systematisera och prioritera i situationen och ta ansvar för

helhet. På nivå 1 har studenten fokus på den egna prestationen, på nivå två är fokus på situationen och på nivå tre på barn och ungas lärande och på nivå fyra helheten.

Frågor om bedömning behandlas i alla VFU-kurser på olika nivåer genom att studenterna reflexivt och tillsammans med andra ökar den egna medvetenheten om sin egen påverkanskraft i elevers lärande och miljö. I VFU-kurserna sker detta i klassrummet, i studentens handledarträffar, i trepartssamtalen och i de skriftliga och muntliga uppgifterna VFU-kurserna innehåller.

Matrisen är inte minst central vid trepartssamtalen. Trepartssamtalen på VFU 2 och VFU 4 mellan student, VFU-handledare och VFU-lärare utgår från en lektion studenten ansvarat för och som VFU-lärare och VFU-handledare observerat, en text studenten lämnat in på förhand där de utvecklingsmål studenten valt problematiseras och konkretiseras samt frågor som uppkommit under VFU-handledarens och studentens kontinuerliga arbete tillsammans. VFU-läraren observerar hur studenten fördelar ordet, varierar arbetsformer och omsätter ämneskunskap, hanterar oförutsedda situationer och inte minst formativt bedömer och reviderar sin egen undervisningsplan utifrån frågan om varför det blev som det blev. Den besökande VFU-lärares uppgift är att både utmana och bekräfta studenten i samtalet om gjorda bedömningar i den konkreta pedagogiska situationen.

Trepartssamtalen är en del i att säkerställa att studenterna når examensmålet. Andra delar är de muntliga och skriftliga uppgifter som ingår i respektive VFU-kurs.

Styrkor och utmaningar

Matrisen har visat sig vara ett välfungerande hjälpmedel för att strukturera och systematisera studenters professionsutveckling, för att identifiera utveckling och utvecklingsbehov, för att diskutera dem och för att studenten ska kunna identifiera den egna utvecklingszonen.

Examensmålet är emellertid svårt att examinera och säkerställa. Förmågebegreppet är komplext, graduellt och situationsberoende, likaså förhållningssätt. Situationer kan också tolkas olika vilket leder till olika bedömningar. Vi har sett att studenter kan ha en väl utvecklad bedömningsförmåga och ett demokratiskt och inkluderande förhållningssätt i välkända och trygga situationer medan det brister i oväntade, stressiga och känslomässiga situationer. Frågan är vilka situationer vi kan förvänta oss att en lärarstudent ska klara av. Vi har också exempel på att studenter kan agera professionellt i lärarrollen i klassrummet men inte i studentrollen tillsammans med kurskamrater, och tvärtom.

Generellt kan vi se att studenter har en förmåga att resonera om didaktiska val men har svårigheter att tillämpa dem i stunden vilket är naturligt i början av en utbildning. Genom att vi nu har tillsatt en VFU-ansvarig för programmet som ska följa studenterna genom hela utbildningen hoppas vi att vi bättre kan säkerställa examensmålet. Vi diskuterar också att införa examinationsformer som bättre passar en professionsutbildning än skriftliga inlämningsuppgifter. Ett förslag är att införa praktiska prov som spelas in. Då kan situationen kontrolleras och studenternas bedömningsförmåga lättare bedömas.

Vi har sällan problem att identifiera studenter som brister i bemötande och omdöme men vi har ofta svårt att hantera och underkänna dem. Både bedömningsförmåga och förhållningssätt är ju starkt kopplat till självinsikt, personlig mognad och psykisk hälsa. Det vanligaste är att bristerna påpekas för och diskuteras med studenten men det finns en stark förväntan, både från studenters och från högskolans håll, att vi ordnar individuella lösningar och tar hänsyn till studenters olika livssituation och förutsättningar. Särskilt gäller det studenter med funktionsnedsättning. Ibland kan vi föreslå att studenter gör ett studieuppehåll för att komma i balans eller få mer livserfarenhet men vi har mycket små möjligheter att hindra studenter från att fortsätta utbildningen.

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Redogör också för hur det säkerställs att studenterna uppnår examensordningens mål när det gäller jämställdhet.

visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

I nuläget är jämställdhet en av flera aspekter som inkluderas i profilen interkulturalitet. Interkulturalitet är integrerat och genomsyrar flertalet av kurserna på utbildningen. För att visa hur vi utformat utbildningen och säkerställer att studenterna uppnår examensmålet kommer UVK- och VFU-kurser att användas.

UVK-kurser

På UVK 1, Läraruppgiften och kunskapens former, möter studenterna jämställdhet och genus i relation till skolans värdegrund och läroplan. Läroplanens skrivning kring jämställdhet mellan könen och uppgiften att motverka stereotypa könsroller diskuteras. Den interkulturella profilen introduceras och de olika diskrimineringsgrunderna (kön, sexuell läggning och könsöverskridande identitet och läggning ingår) diskuteras.

Kursen innehåller bl.a. en föreläsning om genus och heteronormativitet. Föreläsningen handlar om centrala begrepp inom genusteori som femininitet, maskulinitet, heteronormativitet och jämställdhet, och hur dessa kan kopplas till skolans värld. I föreläsningen tas också begreppet intersektionalitet upp. Föreläsningen följs upp under ett seminarium. Till seminariet har studenterna i uppgift att gruppvis leta material och inspiration på nätet till en tänkt temadag om bl.a. genus och jämställdhet (andra teman är miljöfrågor/hållbarhet, källkritik, nätsäkerhet och barns hälsa och självbild). Under seminariet redovisar och diskuterar studenterna sin sökprocess, det material de hittat och de olika forum de använt. Studenterna uppmanas att använda visuellt material för att illustrera, diskutera och värdera. Kursen examineras med en hemtenta. I den ska studenterna utifrån en beskriven undervisningssituation analysera bl.a. interkulturella aspekter, diskutera dem utifrån kursens begrepp och innehåll, och göra didaktiska reflektioner.

På de efterföljande terminerna fördjupas förståelsen av dessa begrepp teoretiskt. I UVK 2, Barnet, eleven och lärandet, behandlas t.ex. huruvida "... frågan om barnets lärande och utveckling ska förstås som av naturen givna och/eller kulturellt konstruerade". Här behandlas vad föreställningar om genus och könsroller som naturgivna eller konstruerade får för betydelse för skolverksamheten och i relation till jämställdhetsuppdraget. Seminarierna innehåller diskussioner om bemötande av föräldrar när det gäller familjemönster och bemötande av flickor och pojkar, uppmärksamhet och talutrymme i klassrummet etc. I UVK 5, Professionell bedömning, behandlas bl.a. "hur normer och förgivettaganden kan påverka lärares bedömningspraktiker". Studenterna får t.ex. utifrån exempel problematisera och diskutera hur olika föreställningar kan påverka lärares bedömningar och föreställningar runt kön och jämställdhet är ett av de perspektiv som tas upp..

VFU-kurser

Alla VFU-kurser innehåller lärandemål som utifrån olika perspektiv behandlar frågan om hur värderingar – både studentens egna och de som skrivs fram i styrdokumentet – tar sig uttryck i undervisning och verksamhet. Ett av lärandemålen i VFU 1 är att studenten ska "beakta och kommunicera ett interkulturellt förhållningssätt i verksamheten med stöd i grundläggande värderingar i styrdokumentet". Studenterna ges utifrån detta mål i uppgift att på kursens reflektionsseminarium konkretisera skolans värdegrund och uppdrag i gjorda erfarenheter, bl.a. när det gäller likvärdig utbildning. Den bärande tanken genom hela denna första VFU-kurs är att studenternas förförståelse av lärarrollen utmanas och detta sker inte minst i insikten om en lärares uppdrag att motverka traditionella könsroller.

I VFU 4 examineras studenternas förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten. Ett av kursens lärandemål är att studenten ska visa att hen kan "förebygga, hantera och förebygga konflikter utifrån pedagogiska, sociala och interkulturella perspektiv". Detta examineras genom handledarens löpande bedömning av studentens förmåga under VFU:n och genom en hemtentafråga. I hemtentan ska studenterna identifiera ett problem när det gäller lärandemålet och beskriva och problematisera det i en teoretiskt förankrad analys. Kriteriet för godkänt för detta lärandemål är att: "studenten visar förmåga att målmedvetet arbeta för att skapa ett öppet och förtroendefullt klimat där samtliga elever kan utvecklas och känna sig trygga".

Styrkor och utmaningar

Den interkulturella profilen är en stor styrka. Den är väletablerad och genomsyrar i princip alla kurser på programmet. Medvetenheten om olika interkulturella aspekter och perspektiv är också stor både bland lärare och studenter. Många gånger initierar studenterna själva frågor och diskussioner om bl.a. könsroller och heteronormativitet. Ofta diskuteras jämställdhet, men eftersom flera aspekter inkluderas i begreppet interkulturalitet säkerställs inte att just jämställdhet diskuteras regelbundet och systematiskt genom hela utbildningen.

Könsbalansen på programmet är ojämn vilket naturligtvis påverkar utbildningsmiljön. Det är ca 80% kvinnor och 20% män. Högskolan har haft en kampanj som heter "Jag är lärare" som tydligt riktar sig mot att alla sorters människor kan passa som lärare, där det just är många män som fungerar som exempel. Förutom denna typ av satsningar försöker vi säkerställa att de män som antas inte känna sig avvikande eller som representanter för en underrepresenterad grupp. Om det är få män i en kull försöker vi exempelvis att se till att dessa placeras i samma seminariegrupp.

En utmaning är studenter som har värderingar, beteenden och attribut som tydligt speglar könsroller som skiljer sig från det som beskrivs i skolans styrdokument. För att ta upp och diskutera värderingar har dock casemetodik visat sig fungera bra. Genom att studenterna får ta ställning i konkreta fall, tolka och tillämpa styrdokumentet, och bemöta andras ställningstagande blir värderingar synliga, inte minst för dem själva.

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra att en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Utvärdering och uppföljning

Det finns ett system för uppföljning och utvärdering av lärarutbildningen på olika nivåer. Det finns en övergripande nivå där hela utbildningar granskas internt av högskolan och det finns en mer underordnad nivå där kurser utvärderas på varje specifikt lärarutbildningsprogram. För detta finns mallar för kursvärdering som ska vara gemensamma för alla kurser, men som kan kompletteras av enskilda kursansvariga om så önskas. Det finns också en utarbetad logistik, en process som ska fungera stöttande för alla kursansvariga lärare. Stort ansvar har lagts på administrativ personal som skickar ut en färdig mall till kursansvariga, frågar om eventuella tillägg vill göras i denna, konstruerar själva kursvärderingsenkäten, sammanställer kursvärderingsenkätresultatet och lägger ut den färdiga kursutvärderingen på studenternas studiewebb. Programrådets roll och kursansvarigas ansvar är att sammanfatta och bemöta studenternas synpunkter och att beskriva eventuella åtgärder som kommer att vidtas.

Utöver dessa gemensamma kursutvärderingar gör flera lärare egna mer formativa utvärderingar under kursens gång

På en övergripande nivå har alla lärarprogram på Södertörns högskola utvärderats i sin helhet av högskolans Fakultetsnämnd 2015, och där framkom framför allt dessa utvecklingsområden:

- att kravnivåerna måste bli mer konsekventa.
- att stabiliteten i arbetslagen behöver ökas
- att kraven på språkkunskaper hos studenter behöver skärpas
- att progressionen mellan kurser inom programmet behöver förtydligas
- att mer forskningsbaserade examinationsuppgifter behövs

Åtgärder och återkoppling

Utifrån Fakultetsnämndens utvärdering har samtliga kursplaner för grundlärarprogrammet för årskurs 4-6 gått igenom under de senaste två åren för att tydliggöra progressionen mellan kurser i programmet. Ordningen mellan kurserna har också ändrats av samma skäl. Programrådet har systematiskt arbetat med kravnivåerna i kurserna genom att ställa frågor om kravnivåer i kursvärderingar och sedan följa upp och diskutera resultaten vid möten med kollegiet.

I studentvärderingar har studenter tidigare kritiserat hur rutiner har skötts olika av olika lärare, och detta har vi därför arbetat mycket med i programrådet. Vid varje terminsintroduktion samlas numera alla undervisande lärare till ett möte, och där tas gemensamma principer upp, utifrån vad studenter har tagit upp i kursutvärderingar och utifrån vad programrådet har kommit fram till under sina möten. Där har till exempel högskolans språkpolicy och vilka gemensamma riktlinjer vi ska ha på programmet diskuterats. Vid introduktionsmötet inför vt 17 togs skillnader mellan olika kurser upp, där studenter på vissa kurser blev underkända i mycket högre utsträckning än på andra kurser, trots

att examinationsformerna var jämförbara. Inför nästföljande termin, ht 17, diskuterades ett antal konkreta exempel på studenttexter utifrån vad som är en acceptabel språklig nivå.

Tydliga deadlines för examinationsuppgifter och kompletteringar och rutiner vid grupparbeten och schemaläggning är exempel på sådant som studenterna har lyft och som sedan programrådet har utvecklat riktlinjer och principer för. Ett aktuellt exempel på vad som tagits upp av studenterna i kursutvärderingarna och som sedan har åtgärdats har med seminarieaktiviteterna att göra. Studenterna har kritiserat seminarierna för att inte bidra tillräckligt i relation till grupparbeten som gjorts inför seminarierna, för att inte kräva förberedelse och för att seminarierna får väldigt många, och ofta oklara funktioner. Vissa av studenternas synpunkter kan knytas till den heterogena studentgruppen, där studenternas olika förförståelse och ambitionsnivå kan skapa särskilda spänningar just under seminarierna.

På grund av denna kritik inleddes ett samarbete med den högskolepedagogiska enheten, där en särskild kurs om seminarier utvecklades just för lärarutbildare och just med fokus mot det som enligt utvärderingar är problematiskt. Det finns naturligtvis ingenting som garanterar att seminarierna kommer att fungera mycket bättre bara för att en kurs anordnas, men genom att lyfta problemet och föra diskussioner – och kanske också få idéer om hur seminarier kan genomföras på många olika sätt, skapas en grund för professionell reflektion och utveckling. Sedan får kommande utvärderingar visa vilken konkret nytta satsningen har haft.

Ett annat aktuellt exempel är ett omfattande arbete med MIK som från början initierades efter kritik från studenterna i utvärderingar. Det har inte funnits någon genomgående systematisk plan för att arbeta med MIK och därför har en arbetsgrupp under snart två år arbetat med att skapa ett gemensamt ramverk för högskolans lärarutbildningar. Det gäller exempelvis vilka begrepp och perspektiv som ska användas, vilka lärandemål som ska finnas och vilka undervisningsaktiviteter som kan genomföras. I augusti ska en heldag ägnas åt att diskutera dessa frågor med hela lärarutbildningen och terminen därefter ska en heldag för studenterna anordnas – en sorts implementering i flera steg.

Det omfattande arbetet med utveckling av alla UVK-kurser som tidigare omnämnts var resultatet av en annan form av utvärdering, nämligen en intern granskning av UVK-kurserna. I den granskningen identifierades olika problem med kursernas utformning. De problem som framkom hade med bristande kontinuitet och oklarhet när det gäller kursinnehåll och begreppsanvändning att göra. Här framkom också att en samsyn behövdes mellan de olika lärarprogrammen, vilket var en viktig del av utvecklingsarbetet. I utvecklingsarbetet deltog sedan lärare från olika ämnesfält, för att skapa förankring och legitimitet.

Genomströmning, avhopp, åtgärder, studentstöd

Grundlärarprogrammet för årskurs 4-6 har nationellt ett relativt svagt söktryck, och så är det också på Södertörns högskola. Ett antal studenter avbryter också utbildningen av olika anledningar. Genomströmningen har skiftat kraftigt mellan olika kullar. Idag ligger genomströmningen mellan år ett och två på ca 70 %.

För att förebygga avhopp satsar vi mycket på undervisning och stöd den första och andra terminen, t.ex. strimmor och diskussioner om studieteknik och studieplanering i samband med ämnesstudierna. Mer undervisning erbjuds också under de första terminerna jämfört med senare terminer. Studenterna blir direkt inelade i arbetsgrupper för att de ska kunna stötta och hjälpa varandra med studierna. Dessutom har högskolans studieverkstad och biblioteket flera aktiviteter för att introducera och stötta studenter i form av t.ex. workshops, en omfattande resurssida på

studiewebben och handledning. Inom ramen för utvecklingsarbetet med MIK håller särskilda MIK-relaterade resurser på att utvecklas i samarbete med studentrepresentanter (se vidare Studentperspektiv). Det finns också planer på att utöka den befintliga skrivstrimman med en tal- och lässtrimma, för att ytterligare stödja studenterna under programmets första del.

Styrkor och utmaningar

Det bedrivs ett stort, kontinuerligt och systematiskt utvecklingsarbete inom alla lärarutbildningar på högskolan. Det finns också en kultur som uppmuntrar ifrågasättande, utveckling och förändring.

Inom programmet har flera olika sätt att stötta studenter utvecklats, främst i början av studierna. Ambitionen är att stötta när det gäller övergången till högskola, studieteknik, akademiskt skrivande etc. Undervisningstiden räcker dock inte till för att kompensera för sådant som ingår i uppdraget för grundskola och gymnasium, så här finns en gräns för vad som är möjligt inom ramen för en utbildning.

En särskild utmaning har med återkopplingen till studenterna att göra. Rutinen med återkoppling av kursvärdringar har precis börjat bli systematisk, och här skulle ytterligare åtgärder behövas för att göra studenterna delaktiga i utvecklingsarbete och utvecklingsstrategier under hela utbildningen.

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Studentperspektiv

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Studenterna har flera möjligheter att ta en aktiv del i utvecklingen av sin utbildning. Förutom kursvärderingar finns studentrepresentation på flera nivåer i lärarutbildningen - i lärarutbildningsrådet, i kursplaneutskottet och i programråden för de olika lärarutbildningarna. I programrådet för 4-6 sitter två studentrepresentanter för tillfället. Programrådet är kanske den viktigaste kanalen för inflytande och samarbete mellan lärarkollegium och studentgrupp, då kursvärderingar diskuteras och åtgärder föreslås och då studenterna får insikt i hur behörighetsgranskningar går till, varför vissa ändringar görs inom programmet etc. Denna information förs sedan vidare till studentgruppen genom de sociala medier och informationskanaler studenterna har.

Inom programmet är också studenterna involverade i flera olika utvecklingsprojekt. Ett exempel på ett studentinitierat projekt är utvecklingsprojektet i matematikdidaktik (se mål 3). Ett annat är arbetet med MIK, där studenter kommer att delta i fokusgrupper och ska diskutera hur utformningen av generell stöd inom MIK-området ska se ut och läggas upp framöver (ordbehandling, filhantering, användande av presentationsprogram och studiewebb). Planen var att utveckla digitala resurser och att i anslutning till det anordna workshoppar, men efter diskussioner i programrådet bestämdes att istället låta studenterna själva avgöra vilken typ av stöd som behövs och i vilken form detta ska ske.

Styrkor och utmaningar

Studenter brukar framhålla högskolans samlade campus som en stor fördel. Det ges många tillfällen till informella möten mellan studenter från olika utbildningar och mellan studenter och lärare. Enligt studenterna är vi lärare också mycket tillgängliga och närvarande.

En annan styrka som studenter brukar ta upp är möjligheten till inflytande och dialog. Det finns generellt sett en stor vilja att involvera studenter och att göra dem delaktiga i utformningen av kurser och undervisning. Programrådet arbetar aktivt med studenternas frågor och med utvärderingar, åtgärder och uppföljningar.

Studentdelaktighet är en utmaning, då vissa studenter systematiskt uteblir från föreläsningar och då det ibland är få studenter som svarar på kursvärderingar. Programrådet har beslutat sig för att försöka komma åt systematisk frånvaro på föreläsningar på två sätt. Ett sätt har med effektivare schemaläggning att göra, där undervisningspass läggs i relation till varandra vilket skapar tydliga helheter och eventuellt incitament för deltagande. Ett annat sätt, ursprungligen ett förslag från studenter, är att införa obligatoriska föreläsningar på prov för att på så sätt säkerställa att alla studenter får samma information och förutsättningar inför seminarier och samarbeten. Närvaro är nödvändigt för att bygga en kultur, och även på föreläsningar handlar det om interaktion och deltagande som är avgörande för lärande. En del studenter har dock kraftigt ifrågasatt detta beslut. De menar att studier är ett eget ansvar. Dessa synpunkter har blivit bemötta med förklaring av orsaker och argument, men det har också utlovats en utvärdering nästa år. Hur våra olika

undervisningsaktiviteter ska benämnas och hur vi säkerställer delaktighet och studentaktivitet är en utmaning som vi behöver arbeta med och där olika parallella strategier behöver utvecklas.

Förutom programrådet finns relativt få möjligheter för studenter från olika kullar att träffas. Lärarutbildningens dag, som infaller var tredje termin, är ett exempel på hur studenter kan träffas över ämnesgränserna, liksom samläsningen med F-3-programmet. Det skulle dock behövas mer systematiskt arbete med samverkan och erfarenhetsutbyte mellan studentkullarna. Ett förslag som kommit upp är att utveckla och formalisera ett faddersystem.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Beskriv, analysera och värdera. Redogör för styrkor och svagheter samt hur dessa hanteras för att säkra en hög kvalitet nås i utbildningen. Belys med hjälp av exempel.

Samverkan med det omgivande samhället

Läroutbildningen vid Södertörns högskola har sedan 2006 ett regionalt utvecklingscentrum (RUC) för att samordna kontakterna med kommuner och skolor samt initiera olika initiativ till ökad samverkan. RUC leds av en akademisk utvecklingsledare och arbetar för att skapa mötesplatser för samverkan både inom och utanför högskolan.

RUC har sedan starten ett regionalt nätverk som drivs tillsammans med RUC på Stockholms universitet (Sektionen för uppdragssamordning - SUSU). I nätverket ingår representanter från de omgivande kommunerna i Stockholmsområdet. Huvudsyftet med nätverket är att identifiera och ringa in behoven av rekrytering och kompetensutveckling av kommunernas lärare och skolledare. Gruppen har också rollen som en naturlig informationskanal för läroutbildningen.

Tillsammans med RUC på Stockholms universitet anordnar RUC på Södertörns högskola på uppdrag av Skolverket regelbundna träffar för Regionala nätverket för samordnare för nyanländas barns och ungdomars lärande i Storstockholm. Träffarna behandlar aktuella och viktiga frågor och samordnarna får möjlighet att byta erfarenheter samt möta forskare och experter från högskola och andra centrala instanser.

RUC samordnar även Skolverkets kurser som ges via Södertörns högskola, t ex "Motverka främlingsfientlighet och rasism i förskola och skola", "Det globala klassrummet – introduktionskurs i svenska som andraspråk" samt kurser inom ramen för Läraryftet.

Forskningscirkel utgör en möjlighet för forskningsbaserad kompetensutveckling som förenar läraryrkets praktiska erfarenheter och forskningens teoretiska kunskap. Södertörns högskolas forskningscirkel bygger på att en grupp lärare/skolledare samt en forskare från högskolan träffas för att på vetenskaplig grund fördjupa sig i ett tema som rör skolans vardag. Arbetet i en cirkel pågår i 1,5 år och förväntas leda till gemensam kunskapsutveckling, som kan berika både förskolan/skolans och högskolans verksamheter. Syftet är inte att hitta en omedelbar lösning på ett problem utan snarare att belysa några frågeställningar ur flera olika perspektiv genom diskussion, teoretiska studier och med egna empiriska undersökningar. Fem till sex lärare på programmet har haft forskningscirkel inom olika områden.

Inom ramen för CPU anordnas också kurser och föreläsningar, och olika typer av samarbeten. I programrådet finns kommunrepresentanter från våra CPU-områden, och här upprättas en kontakt mellan högskola, studenter och kommuner.

Utöver detta har flera lärare och forskare samarbeten med kommuner och skolor. Exempelvis har den kursansvariga läraren i svenska varit rådgivare i Huddinge kommuns riktade satsning på Läs- och

Skriv och en annan lektor i svenska har varit delaktig i utvecklingsprojekt i såväl Haninge (utvecklandet av bedömningsunderlag för läsförståelse) samt Nyköping (deltagare i nätverk om läs- och skrivutveckling). Kursansvarig lärare i matematik deltar i utvecklingsarbeten med förstelärare i både Huddinge och Järfälla kommun.

Vi har också flera adjungerade lärare, som har halva sin tjänst i någon skolverksamhet och halva tjänsten hos oss. Studenter har vid några tillfällen fått möjlighet att träffa lärarnas elever. I Svenska 3-kursen som tidigare beskrivits användes ett autentiskt undervisningsupplägg som en adjungerad lärare precis genomfört som underlag för analyser och diskussioner.

Planerad samverkan

Kommunerna har efterfrågat ett närmare samarbete runt studenternas uppsatsskrivande, och vi har också sett ett behov att ändra en av de nuvarande uppsatskurserna då vi i nuläget har två kurser (självständigt arbete 1 och 2) som är väldigt lika varandra. Det är särskilt gynnsamt att samarbeta runt det självständiga arbete som studenterna skriver under sin sista termin, då de precis innan har en lång VFU-period, och då det vore önskvärt att kunna knyta ihop dessa kurser mer. Vi har här inlett samtal med en av våra närkommuner (som också deltar i vårt CPU-arbete) för att hitta en uppsatsform som fungerar och en återkopplingsform som gör att det blir ett mervärde för VFU-skolorna. Detta arbete är inlett, men ännu inte färdigt. I nuläget har vi hunnit så långt att studenterna har fått i uppgift att under VFU:n identifiera och fördjupa sig inom ett utvalt område under sin VFU, som de sedan under uppsatskursen kan utveckla vidare. Planen på sikt är att det sista självständiga arbetet ska bli mer av ett utvecklingsprojekt i samarbete med skolorna.

För närvarande diskuteras också en fördjupad samverkan med Huddinge kommuns förstelärare i svenska. Det är förstelärarna som tagit initiativet och just nu pågår diskussioner om former och innehåll.

Inom ramen för att kurserna i SO och NO har utvecklats på programmet planeras samarbeten med museer. TomTits, ett tekniskt museum i Södertälje, har varit i kontakt med oss och vi har haft flera möten där vi har diskuterat former för samverkan. Planen är att teknik-kursen på programmet ska läggas upp som ett samarbete där vi använder museets lokaler, liksom att studenterna får hålla i presentationer för elevgrupper. Vi har även haft flera möten med världskulturmuseerna för att få till ett samarbete inom i första hand kursen i historia.

Styrkor och utmaningar

Det beskrivna samarbetet ger programmets lärare stor inblick i och förtrogenhet med de förhållanden som råder i skolor i närområdet. Genom det nära samarbetet med CPU får vi också löpande information om de utmaningar, förändringar och behov som verksamma lärare möter. Exempel från skolorna används i kurser och ligger till grund för kursutveckling m.m. På så sätt säkerställer vi att studenterna får en användbar utbildning. Genom att se till att studenterna får goda ämneskunskaper och utvecklar en förmåga att kritiskt reflektera och analysera blir studenterna förberedda på förändringar i samhället. Även studenternas kontakter med verksamheter utanför utbildningen förbereder för förändringar i samhället.

Det finns en stor ambition inom lärarutbildningarna att samverka med det omgivande samhället, främst skolor och kommuner, men samarbeten tar tid att utveckla och det är en utmaning för alla parter att hitta former och utrymme. Lärarutbildningens medverkan i regeringens satsning med praktisk forskning där former för samverkan mellan högskolor och huvudmän ska utvecklas, är ett exempel på hur högskolan försöker komma tillrätta med denna utmaning (se s. 9).